



Звіт

за результатами документування

дієвців культури міста

Культурний ландшафт Львова: інституції, активності, взаємодії



Львів 2019

Зміст

1	Вступ	3
2	Резюме	4
3	Методологія	10
4	Збір інформації	14
5	Потенційні обмеження	16
6	Основні результати	17
I	Загальний профіль установ й ініціатив	17
II	Люди, які (спів)творять культуру	20
III	Активності	23
IV	Взаємодія: огляд і специфіка мережі	25
V	Фінансування	49
IV	Очікування від ІСК	52
7	Висновки	54



Вступ

Львів позиціонує себе як місто культури. Однак станом на початок 2019 року тут не було сформовано цілісної бази культурних дієвців міста, яка б об'єднувала приватні, муніципальні, регіональні, національні заклади та ініціативи, що функціонують у місті, відповідно і не було здійснено комплексних досліджень сфери культури з перспективи тих, хто її (спів)творить. Ми поставили собі за мету розпочати цей процес і не лише провести каталогізацію культурного ландшафту Львова, а й запропонувати певний інструментарій, який дозволить у подальшому систематично його вивчати.

Цей звіт є частиною дослідницького профілю Інституту стратегії культури (далі – ІСК) – муніципальної інституції, створеної для координації процесу реалізації і моніторингу Стратегії розвитку культури міста Львова до 2025. Місією цієї організації є аналітична підтримка закладів й ініціатив, які діють у сфері культури, підвищення інституційної спроможності та сприяння розвитку потенціалу культурних середовищ Львова. Координація напрямку дослідження при ІСК – Мар'яна Куземська-Данилюк, розробка методології та написання звіту – к.с.н. Інга Козлова (Український католицький університет), к.с.н. Наталія Отрищенко (Центр міської історії), мережевий аналіз взаємодії інституцій – Петро Сарканич (Інститут фізики конденсованих систем НАН України, університет Ковентрі).



Резюме

8 червня 2017 року на пленарному засіданні Львівської міської ради була затверджена Стратегія розвитку культури міста Львова до 2025 року. Для моніторингу її реалізації необхідно зрозуміти особливості культурного ландшафту міста, щоб згодом відслідковувати їх у динаміці. Саме тому першим кроком команда ІСК спільно із запрошеними експертками вирішили сформувати базу даних про культурних дієвців міста – інституції та ініціативи, які зберігають і примножують культурну спадщину, створюють культурний продукт (матеріальний і/або нематеріальний) і/або здійснюють освітню функцію у сфері культури. З метою отримання підставових даних про їхню активність на початку 2019 року було проведено онлайн-опитування, яке мало перед собою дві цілі: 1) каталогізацію інституцій у сфері культури; 2) збір інформації про події, активності, аудиторії, співпраці цих інституцій з іншими установами/закладами у сфері культури як в Україні, так і за кордоном. За допомогою цього дослідження ми намагались дати відповіді на низку важливих питань, а саме:

- Яким є “профіль” дієвців у сфері культури Львова?
- Яким є особовий склад інституцій, які (спів)творюють культуру в місті?
- Як вони уявляють свої аудиторії?
- Якими є ключові активності, які реалізують інституції культури?
- З ким взаємодіють львівські установи та ініціативи у сфері культури?
- Якими є особливості фінансування культурних закладів Львова?
- Якими є очікування опитаних представників_ць інституцій від Інституту стратегії культури?

За допомогою онлайн-анкети нам вдалось отримати

 **98**

**відповідей від
інституцій та
ініціатив у сфері
культури міста
Львова**

 **44**

Бібліотеки -
найчисельніша
група закладів,
які відреагували
на надіслану
нами форму

 **17**

Громадських
організацій

 **13**

Театрів
(професійні,
аматорські, студії
з підготовки
акторських
кадрів)

Решта категорій, як-от народні доми, музичні школи, подієві агенції, центри творчості, представлені меншою кількістю установ. Найбільшою мірою у зібраній базі і, вочевидь, у звіті представлені державні/бюджетні інституції – вони становлять майже **70%** від загальної кількості опитаних.

1870 - 1938

6,3% установ, які заповнили анкету, були засновані у часовому проміжку між 1870 і 1938 роками, тобто пережили найбільше змін політичних режимів у Львові.

після 1991 року

36,5% виникли за часів української незалежності, після 1991 року

1939-1940

1944-1990

Переважна більшість установ – 57,3% – з'явилися у проміжку 1939-1940 і 1944-1990, тобто постали як елементи радянської культурної інфраструктури.

53%

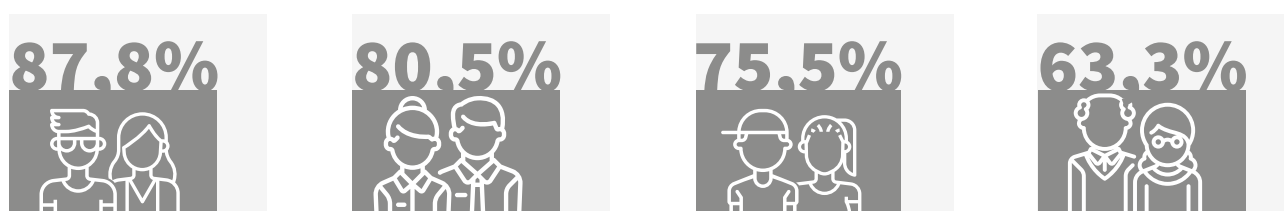
установ/ініціатив офіційно зареєстровані у центральній частині міста,

47%

на різні відстані віддалені від центру,

відтак поки що не можемо говорити про успішність децентралізації культури у місті.

Чверть інституцій, які відреагували на опитування, очолюють чоловіки, три чверті – жінки. Жінки частіше очолюють бібліотеки, а чоловіки – музеї і театри. Половина усіх інституцій та ініціатив, які долучилися до опитування, мають штат 7 осіб і менше, а половина – 8 осіб і більше. Також заклади культури залучають до своєї роботи волонтерів_ок: половина усіх інституцій та ініціатив, що становлять базу даних, для реалізації подій залучають менше трьох осіб, а половина – більше трьох (у обох випадках щодо чисельності складу ми застосовували медіанне значення замість середнього, адже середнє значення дуже чутливе до крайніх – як надто великих, так і надто малих – величин. Це важливо з тієї причини, що у базі представлені інституції та ініціативи дуже різного масштабу).



Якщо говорити про цільову аудиторію інституцій, то найбільше учасники_ці нашого дослідження орієнтуються на молодь (87,8%), представників і представниць середнього віку (80,5%) та підлітків (75,5%), а найменше – на людей поважного віку (63,3%).

Наповненість категорій свідчить про те, що дієвці в сфері культури принаймні декларативно орієнтуються на всі вікові групи, що радше є свідченням того, що їхній відвідувачі_ки постають абстрактними людьми. Щодо конкретних груп, з якими працюють інституції культури, то серед них найчастіше фігурували соціально незахищені верстви, люди з інвалідністю, ВПО (внутрішньо переміщені особи), а також окремі професійні та етнічні групи.

Щодо кількості реалізованих за минулий рік подій, то половина наших респондентів_ок у 2018 році провела менше **32** подій, а половина – понад 32 події (медіанне значення, яке не таке чутливе до надто великих чи надто малих величин). Найчастіше дієвці у сфері культури використовують як один з основних видів своєї діяльності презентації – їх назвали 60% опитаних. Приблизно дві третини з числа тих, кого ми опитали, реалізують освітні події як основні чи додаткові активності. Чверть інституцій, які відреагували на нашого листа, у числі своїх основних подій назвали вистави, фестивалі і кінопокази.

Одна з функцій Інституту стратегії культури – налагодження комунікації між закладами культури міста Львова. Тому нам важливо було дізнатись, які міжінституційні взаємодії існують між дієвцями в культурному ландшафті Львова.



Найактивніше ті, хто відреагували на наше опитування, взаємодіяли між собою – ствердно на питання про співпрацю з іншими закладами культури Львова відповіли понад **85%** учасників_ць дослідження.

Далі за частотою згадок йдуть



Львівська міська рада
(четверо з п'яти опитаних)



Львівська обласна рада
(майже половина).

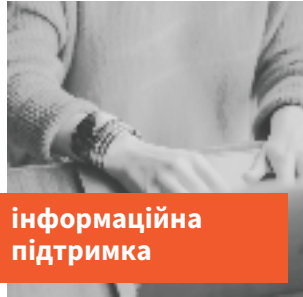
Так як більшу частину бази становлять бюджетні установи, можемо припустити, що як співпрацю вони зараховували формальну приналежність своєї інституції до муніципальної чи обласної мережі. Приблизно третина опитаних культурних дієвців мають досвід співпраці з представниками бізнесу та з міжнародними грантодавцями, що свідчить про активність у пошуку фінансування. Найменше львівські культурні дієвці поки співпрацюють з Українським культурним фондом, однак це можна пояснити тим, що ця установа провела перший конкурс проектів лише у 2018 році. У випадку співпраці з Львівською міською радою найчастіше установи та ініціативи вказували на те, що вона полягає у бюджетному фінансуванні (фактично, ці інституції є частиною муніципальної культурної інфраструктури) та інформаційній підтримці, а найменше – у забезпеченні технічними ресурсами чи приміщеннями.

У межах дослідження ми просили зазначити три інституції, з якими наші респондент_ки співпрацювали протягом останніх трьох років (2016-2018). Серед тих, кого називали, були локальні заклади культури, державні і муніципальні інституції, професійні асоціації, а також низка організацій з-за кордону. Також ми питали про тип співпраці із цими закладами/інституціями/установами.



втілення спільного проекту

Найбільше згадок було про втілення спільного проекту – ми виявили 172 зв'язок між тими організаціями та ініціативами, які заповнили анкету, і тими інституціями, які вони назвали у числі трьох ключових партнерів.



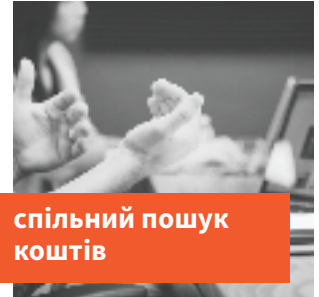
інформаційна підтримка

Наступна за частотою згадок – інформаційна підтримка – проявилася через 156 зв'язків.



обмін кадрами/ досвідом

Далі йдуть обмін кадрами/досвідом та фінансування проекту організації чи ініціативи (понад 60 згадок).



спільний пошук коштів

Найрідше у контексті співпраці фігурував спільний пошук коштів на реалізацію проекту – цей тип взаємодії був у 46 випадках.

Мала кількість зв'язків у мережі, що відображає обмін кадрами і досвідом, вказує на певну замкнутість середовища і проблеми з циркуляцією практик й ідей. У сфері фінансування проектів дієвці культури Львова вказують на співпрацю з тими інституціями, що можуть надати їм кошти – ЛМР, ЛОДА, УКФ, однак практики спільного пошуку коштів на реалізацію подій є радше винятком.

Окремо ми здійснили мережевий аналіз взаємодії між дієвцями культури Львова. Кожна із опитаних нами організацій чи ініціатив могла вказати до трьох інституцій, із якими у них є або була співпраця, відтак кожна із них – і ті, які заповнювали анкету, і ті, яких називали у числі партнерів – вважається вузлом мережі. Загальна мережа складається із 280 вузлів і 249 зв'язків між ними. В мережі присутня одна велика зв'язна компонента, яка включає в себе 132 вузли; 25 маленьких зв'язних компонент, що складаються з 4 вузлів; а також 9 ізольованих вузлів (тобто 9 анкет не надали жодної інформації про свою співпрацю). 15 із 98 опитаних організацій взаємодіють із Львівською міською радою. Середня відстань між вузлами в досліджуваній мережі становить 6,01, що вказує на слабку зв'язаність мережі взаємодії. Взаємний зв'язок – тобто ситуація, коли одна інституція називає іншу і навпаки – у нашій базі зустрічається тільки один раз.

У мережі дієвців культури Львова ми спостерігаємо слабо зв'язану структуру з великими відстанями між вузлами. Це може бути як результатом формування вибірки і способу формулювання запитання, так і показником існування сильних впливів на мережу “згори”, коли її цілісність забезпечується ЛМР (показовою є роль чотирьох вузлів, серед яких міській раді належить ключове місце). У цій мережі чітко можна виділити декілька центральних вузлів, які є надзвичайно важливими для підтримки її структури, – Львівська міська рада, Форум видавців, Львівська національна галерея мистецтв імені Б.Г. Возницького, ЦБС для дорослих м. Львова, Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка, Львівська обласна державна адміністрація, Центр міської історії, Український культурний фонд. Слабка зв'язність і надважлива роль кількох дієвців є характерною для мереж із сильною ієрархічною організацією, і культурне середовище Львова виглядає саме так.

Щодо фінансування культурних ініціатив Львова, які потрапили до нашої бази, то дві третини опитаних зазначили, що їхні інституції фінансуються за рахунок міського бюджету, близько третини (30,6%) – за грантові кошти, кожен п'ятий учасник дослідження – за рахунок благодійних внесків та самоокупності. Про свій досвід подачі грантової заявки упродовж останніх трьох років зазначили **59,2%** представників_ць інституцій культури, яких ми опитали в рамках цього дослідження. Серед них 69,0% дієвців вигравали в українських грантодавців, 25,5% – у міжнародних фондів, а 22,4% респондентів усе ще чекали на відповідь щодо своєї заявки на момент проведення дослідження, ще для 13,8% досвід подання не увінчався успіхом (сума більше 100%, так як можна було обрати декілька варіантів – один і той же дієвець може вигравати гранти як від українських, так і від міжнародних фондів).

Основними грантодавцями для львівських закладів культури є Львівська міська рада (включно з управлінням культури), Український культурний фонд, Британська Рада в Україні, Львівська обласна рада та посольства різних країн (США, Канада, Чехія, Нідерланди). Серед організацій, до яких зверталися за донорською підтримкою, також були названі такі, як IREX, МФ “Відродження”, ГО “Інститут Суспільних Ініціатив”, BY-PL-UA, Creative Europe, National Endowment for Democracy, Peace Corps, RITA, Tandem Ukraine (MitOst e.V.), Ukrainian Jewish Encounter, US-AIP, WJR, Інститут стратегії культури, Німецько-українська платформа “Київський Діалог”, Програма Транскордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна 2014-2020, Фінський Фонд Місцевого Співробітництва, фонд Гаральда Біндера, Фонд імені Гайнріха Бьолля в Києві, Фондація Білла і Мелінди Гейтс.

Нарешті, стосовно перспектив співпраці дієвців культури міста й ІСК, то опитані представники_ці музеїв найбільше очікують тематичних навчань (87,5%) та інформаційної підтримки подій (87,5%). Театри (професійні, аматорські, студії з підготовки акторських кадрів) здебільшого сподіваються на інформаційну підтримку їхніх подій (72,7%) та консультування у написанні грантових заявок (72,7%). Бібліотеки віддають перевагу тематичним навчанням (88,4%) й інформуванню про події інших інституцій (81,4%). Ще одна чисельна група у вибірці – громадські організації – потребують від ІСК інформаційної підтримки їхніх подій (76,5%), інформування про події інших інституцій (64,7%). Відтак, на цьому етапі взаємодії з ІСК культурні дієвці вбачають у ньому перш за все інформаційний та освітній майданчик.



Методологія

Початковим етапом нашого дослідження стало формулювання визначень тих ключових понять, із якими ми працюватимемо упродовж усього проекту. Для цього ми проаналізували Стратегію розвитку культури до 2025 року (<http://isc.lviv.ua/wp-content/uploads/2019/02/strategiya-rozvytku-kultury-2025.pdf>) та закон України про культуру 2011 року зі змінами, внесеними протягом 2012-2018 років (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>). На основі цих двох документів ми сформулювали робочі визначення: **культуру** ми розуміємо як сукупність притаманних суспільству і/або певній соціальній групі відмінних ознак: духовних та матеріальних, а згідно зі Стратегією розвитку культури Львова 2025 **дієвців у сфері культури** визначаємо як інституції та ініціативи, які зберігають і примножують культурну спадщину, створюють культурний продукт (матеріальний і/або нематеріальний) і/або здійснюють освітню функцію у сфері культури.

Ми окреслили цільову аудиторію дослідження, виходячи із базового визначення закладів культури та категорій, присутніх у документах Міністерства культури України і Державної служби статистики. Отже, до закладів культури, які ми прагнемо об'єднати в єдину базу даних, належать:



Музеї



Заповідники



Професійні театри



Аматорські театри



Студії з підготовки акторських кадрів



Підрозділи вчз (факультет, кафедра)



Художні школи



Музичні школи



Філармонії



Концертні зали



Кінотеатри



Кіноклуби



Кіностудії



Культурні центри



Галереї



Творчі спілки



Дитячі бібліотеки



Бібліотеки для дорослих



Громадські організації



Художні колективи



Народні дома



Центри творчості



Творчі студії чи гуртки



Цирки



Мистецькі агенції



Подієві агенції

Розробка методології відбувалася шляхом опрацювання офіційних документів Державної служби статистики та Міністерства культури України, а також аналізу проектів у сфері документування культурних інституцій. Важливою точкою відліку для нас була Стратегія культури, яку прийняли депутати Львівської міської ради 8 червня 2017 року.

У своїй роботі ми опиралися на розробки Центру CEDOS – “Індекс культурного та креативного потенціалу міст України” (<https://cedos.org.ua/uk/articles/dosvid-vymirivannia-kultury-ta-kreatyvnosti-v-mistakh-ukrainy>), “Мережа взаємодії міських ініціатив та організацій п’яти міст України” (<https://mistosite.org.ua/uk/articles/merezha-vzaiemodii-miskykh-initsiatyv-ta-orhanizatsii-5-mist-ukrainy-rezultaty-doslidzhennia>), а також порталу “Відкриті дані Львова” (<https://opendata.city-adm.lviv.ua/>) й Інституту міста, який здійснював інвентаризацію закладів культури. Ми провели десять робочих зустрічей (серпень-грудень 2018), під час яких узгодили систему показників, на основі яких варто сформуванати майбутню базу даних про культурних дієвців міста.

Основною одиницею, яку база даних має на меті зафіксувати, є формалізовані інституції та колективи (як бюджетні різних рівнів підпорядкування, так і приватні чи незалежні ініціативи, які, однак, є у той чи інший спосіб зареєстрованими), які функціонують у Львові на момент збору даних. Це у жодний спосіб не знецінює внеску тих ініціатив, які припинили свою діяльність або які є неформальними, – це методологічне рішення радше служить для нас відправною точкою для фіксування ситуації “тут-і-тепер,” навколо якої можна буде розбудовувати інші бази даних. Також на цьому етапі дослідження ми вирішили фіксувати увагу не на окремих особистостях, які творять у Львові, а на певному інституційному ландшафті.

Окрім загальної інформації про інституції та колективи (наприклад, рік заснування чи адреса), укладання бази даних передбачає збір даних про події, активності, аудиторії та співпрацю між дієвцями у сфері культури упродовж останнього – 2018 – року. Завдяки цьому, база даних міститиме соціологічну інформацію про культурне життя міста. За умов її періодичного заповнення, скажімо, щодва роки, вона може виконувати функцію моніторингу.

Наповнення бази даних відбувалося методом заповнення онлайн-форми: лист з описом проекту та лінком до анкети було надіслано на корпоративні електронні адреси колективів або інституції. Список контактів сформовано на основі інформації, зібраної порталом “Відкриті дані Львова,” Державною службою

статистики та Міністерством культури України. Ми очікували, що анкети будуть заповнювати керівники_ці інституцій та колективів, що функціонують у сфері культури, або ті уповноважені, хто володіє зведеною статистичною інформацією про культурного дієвця. Прохання про те, щоб заповнення анкети відбувалося після відповідної підготовчої роботи (як-от, перегляд зведеної інформації по активностях інституції чи колективу за минулий рік), було зазначено у супровідному електронному листі.

Для перевірки повноти переліку змінних та показників, а також для аналізу їхнього “відчитування” було проведено декілька кіл тестування розробленого інструментарію. Ми попросили представників_ць деяких інституцій відповісти на питання і відкоментувати анкету. У виборі учасників_ць тестування ми керувалися:

- 1** Масштабом активності (ми просили заповнити та прокоментувати анкету як представників_ць великих інституцій, так і окремих творчих груп)
- 2** Її підпорядкуванням (з анкетною працювали представники_ці муніципальних закладів та громадських організацій, що функціонують у сфері культури).

Тестування проходило у вересні-жовтні 2018 року і складалося з двох етапів. На першому ми зустрічались із керівниками_цями або представниками_цями інституцій культури особисто і просили їх заповнити та прокоментувати кожне питання. На другому етапі під час робочих зустрічей ми обговорювали усі проблемні моменти, які виникали під час тестування, та вносили корективи в інструментарій. Усього ми провели десять тестових зустрічей. Коментарі та зауваження, які ми отримали на цьому етапі, допомогли нам урахувати додаткові показники та замінити деякі із формулювань. У результаті проведеної підготовчої роботи, ми сформували і протестували інструментарій дослідження.



Збір інформації

Польовий етап відбувся у лютому-травні 2019 року. Нам важливо було провести його на початку року, адже низка питань анкети стосувалися попереднього календарного року. Ми сподівалися, що запуск опитування одразу після звітної періоду, який триває у грудні-січні, дозволить нам отримати узагальнену інформацію, що її організації та ініціативи у цей час збирають. Окрім цього, в обраний нами час для проведення збору інформації попередній 2018 рік уже можна сприймати як певну цілісність. Нарешті, так як заповнення бази ми плануємо зробити періодичним, початок року є оптимальним часом для проведення аналогічних моніторингових замірів, аби надалі порівнювати їх і відслідковувати динаміку.

Анкету було розіслано з корпоративної електронної пошти ІСК за допомогою інструмента mailchimp на адреси 265 ініціатив та організацій 7 лютого 2019 року. Mailchimp дозволяє відслідковувати реагування адресатів – з числа 265 лише 140 відкрили листа. 13 лютого 2019 року був надісланий лист-нагадування на 254 контакти (з них – 138 відкрили листа). Вступ до анкети, яку заповнювали представники_ці інституцій культури, містив окреслення завдань дослідження і визначення ключових понять, а також вказівку на те, що отримані дані будуть використані в узагальненому вигляді виключно з аналітичною метою. Хоча у майбутньому ми плануємо розробку порталу, який міститиме інформацію про культурних дієвців міста, “профіль” кожної з організацій або ініціатив, які долучилися до дослідження, буде розміщений на цьому ресурсі лише за їхньої згоди. У супровідному листі до анкети теж була вказівка на те, що якщо адресат представляє декілька інституцій (наприклад, одночасно є директором_кою закладу й головою ГО), то слід заповнити окрему анкету на кожного із дієвців. Подібне прохання було до директорів Народних домів, у яких можуть діяти окремі тематичні секції чи гуртки.

Ще 21 анкету від інституцій та ініціатив ми зібрали в паперовому форматі під час зустрічі з Українським культурним фондом 27 лютого 2019 року. У такий спосіб вдалося отримати відповіді від 13 інституцій, яких не було у початковій онлайн-розсилці. Також 26 березня ми провели інституційну розсилку у мережі центральних бібліотечних систем для дітей і дорослих, яка виявилася дуже ефективною – бібліотеки є найбільш чисельною групою закладів культури, яка заповнила форму. Окреме прохання-нагадування було зроблене у середовищі представників_ць Народних домів. Загалом ми отримали відповіді від 103 ініціатив. Після того, як ми відфільтрували базу (скажімо, деякі інституції заповнювали анкету двічі, що є цікавим показником комунікації всередині організації), кількість елементів у базі даних скоротилася до 98. Відтак частка організацій та ініціатив, що відповіли на питання анкети (response rate), становить 35% (якщо рахувати від 265) або 64% (якщо орієнтуватися лише на тих, хто відкрили листа).

Що означає це число? Duncan D. Nulty (2008) наводить дані з восьми досліджень, які використовували метод заповнення анкети онлайн. Серед них середнє значення response rate становить 33% (мінімально – 20%, максимально – 47%). Відтак, досягнута нами вибірка загалом відповідає тим тенденціям, які спостерігаються в інших подібних опитуваннях. У статті “In the 21st Century, what is an acceptable response rate?” Susan M.B. Morton, Dinusha K. Bandara, Elizabeth M. Robinson та Polly E. Atatoa Carr (2012) приходять до висновку, що низька частота залученості в опитування не означає, що отримані результати мають низьку достовірність. Показник response rate залишається інформативним (у нашому випадку він говорить про низку речей: від залученості у поле культури до активності користування робочим емейлом), проте саме по собі воно не вказує на якість проведеного польового етапу.

Також можемо порівняти отримані нами результати із тими дослідженнями, які безпосередньо проводилися у Львові за схожою методологією. Скажімо, участь у онлайн опитуванні представників_ць міських ініціатив, яке проводив аналітичний центр CEDOS у 2016 році, взяли 32 львівські організації (Джерело: <https://mistosite.org.ua/articles/lviv-rezultaty-doslidzhennia-merezhi-vzaiemodii-miskykh-initsiatyv-ta-orhanizatsii>). Упродовж серпня-вересня 2018 року команда КУ Інститут міста реалізовувала дослідження «Створення мережі НУО, що працюють у сфері децентралізації у Західній Україні». У цьому проекті також застосовувалося онлайн анкетування: зворотній зв'язок від громадських активістів становив близько 12% (Джерело: <http://city-institute.org/index.php/uk/doslidzhennia/249-hromadski-aktyvisty-merezhuitesia>). Отож, отриманий нами результат залучення у дослідження і в абсолютних, і у відносних показниках є достатньо успішним.

Потенційні обмеження

Першим і найважливішим обмеженням є первинна база контактів, на яку ми розсилали анкету: її потенційну неповноту ми цілком усвідомлюємо.

Опитування проводилося онлайн, тому ініціативи, які не використовують електронну пошту або чий емейл уже не актуальний станом на початок 2019 року не могли до нього долучитися (за винятком зустрічі з УКФ, яка теж мала досить обмежену аудиторію). Також існують певні ризики застосування інструмента mailchimp – лист міг потрапити у спам, і показово, що у першому випадку його відкрило лише 140 ініціатив зі 265 (тобто лише 53%).

Найчисельнішою групою, яка відреагувала на питальник, стали бібліотеки, адже вони отримали цільову розсилку, до того ж від імені управління культури ЛМР, що може сприйнятися як пряма вказівка. Інші категорії мало заповнені – низькі частоти не дозволяють робити узагальнень по окремих типах інституцій культури, а лише в цілому по базі та по деяких опуклих групах (як-от, бібліотеки чи ГО).

Зазвичай на опитування в мережі реагують лише найбільш вмотивовані респондент_ки, які хочуть висловитися з того чи іншого приводу. Онлайн-анкета мінімалізує потенційний вплив інтерв'юера_ки, однак створює ефект “уявної аудиторії”, коли у своїх відповідях люди апелюють до певної референтної групи, відтак може давати як більш соціально бажані відповіді, так і навпаки – більш критичні.

Ми отримали суб'єктивну інформацію про діяльність інституцій і закладів культури. Ми не знаємо, хто саме заповнював анкету від імені організації і чи володів_ла він_вона усією повнотою інформації про установу чи ініціативу.

Нарешті, ми намагалися зробити анкету максимально зрозумілою і простою для заповнення, однак деякі запитання вимагали від респондентів_ок власних оціночних суджень. Скажімо, певні сумніви можуть бути щодо однозначності у трактуванні таких понять, як “подія”, “партнерство”, “співпраця” тощо. Окрім цього, ми не застраховані від технічних помилок, які могли статися при наборі, адже проконтролювати якість заповнення ми не могли.



Основні результати

I. Загальний профіль установ й ініціатив, які заповнили анкету

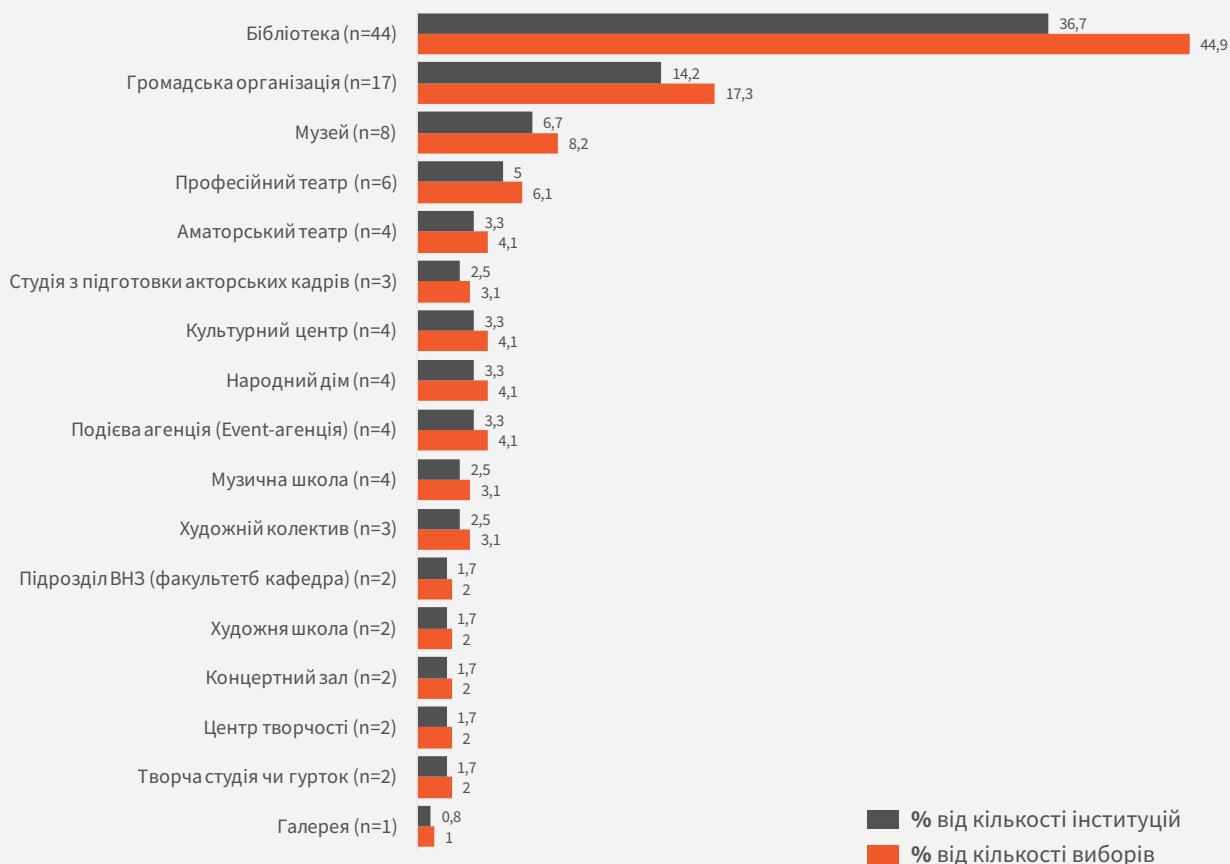
Онлайн-анкета, яку заповнювали представники_ці культурних дієвців Львова, складалася з п'яти блоків: перший містив загальну інформацію про організацію чи ініціативу (назва, тип, рік заснування, адреса, телефон, контакти у соціальних мережах тощо), яка на перспективу мала б стати основою для онлайн-каталогу (слід зазначити, що окремим питанням ми просили організації, які взяли участь у дослідженні, дати дозвіл на розміщення їхніх загальних та контактних даних у спільній базі у мережі Інтернет); решта блоків формували питання-судження про реалізовані події, аудиторії, співпраці, очікування від роботи з ІСК.

Відкривав анкету список із 25 типів інституцій (музеї, бібліотеки, культурні центри тощо), з якого можна було обрати довільну кількість варіантів, однак більшість із тих, хто заповнювали форму, назвали лише один. Із 98 заповнень понад один варіант самоідентифікації був у 12 інституцій (максимум – шість опцій – обрала одна). Дев'ять категорій із запропонованого нами списку не

обрала жодна інституція. Таким чином у базі даних не представлені філармонія, концертні зали, кінотеатри, кіноклуби, кіностудії, заповідники, творчі спілки, мистецькі агенції і цирк.

Найбільшою групою, яка відреагувала на надіслану форму, стали бібліотеки (що є результатом цільової розсилки і ілюструє ефективність вертикальної комунікації), далі за чисельністю слідують – громадські організації, які здійснюють низку активностей у сфері культури, третьою групою можемо вважати або музеї (якщо орієнтуватися на тих, хто обрав одну категорію), або театри (якщо об'єднати три категорії: професійні й аматорські театри та студії з підготовки акторських кадрів). Решта груп представлені менш, аніж п'ятьма інституціями, відтак робити порівняння між різними типами закладів та установ, що функціонують у сфері культури, методологічно невиправдано. Саме тому наш аналіз зосередиться здебільшого на результатах по базі в цілому, у деяких випадках ми також покажемо особливості найбільших груп закладів – бібліотек, ГО, музеїв і театрів.

Ваша організація або ініціатива - це (можна було обрати декілька варіантів)



%(1) від кількості інституцій, %(2) від кількості виборів

Найбільшою мірою у зібраній базі і, вочевидь, у звіті представлені державні/бюджетні інституції – 70% від загальної кількості опитаних, що становить 67 установ. Чверть учасників_ць дослідження – представники_ці приватних/незалежних (юридично зареєстрованих інституцій), а 6,3% респондентів_ок визначили себе як приватні / незалежні інституції (без реєстрації). Те, що більшість становлять саме державні/бюджетні установи, може бути пояснене специфікою здійснення розсилки: скажімо, бібліотеки отримали листа з проханням про заповнення анкети від бюджетного керівного органу, якому по факту підпорядковані. Ще дві установи не зазначили форми власності.

6,3% установ, які заповнили анкету, були засновані у часовому проміжку між 1870 і 1938 роками, тобто пережили найбільше змін політичних режимів у Львові. Переважна більшість установ – 57,3% – з'явилися у проміжку 1939-1940 і 1944-1990, тобто постали як елементи радянської культурної інфраструктури. 36,5% виникли за часів української незалежності, після 1991 року.. Дві установи не зазначили року свого заснування.

Анкета містила питання про те, хто саме очолює заклад/інституцію культури. Ми його закодували й отримали гендерний розподіл керівників_ць культурних установ: 26,8% інституцій, які відреагували на опитування, очолюють чоловіки, 73,2% – жінки. Представники_ці однієї установи не зазначили імені керівника_ці. На основі цих результатів можемо говорити про певний гендерний дисбаланс у питанні управління закладами культури Львова. На прикладі бібліотек, яких у базі найбільше (44 установи, тобто 36,7% від загальної кількості), ця відмінність проглядається особливо яскраво: 4,5% керівників – чоловіки, 95,5% – жінки. У випадку музеїв ситуація є протилежною: три чверті очільників-чоловіків та чверть керівниць-жінок, однак музеїв у вибірці є лише 8. Подібно і у професійних та аматорських театрах і театральних студіях – їх частіше очолюють чоловіки (60%). На основі цих даних ми можемо говорити про фемінізацію культурної інфраструктури, а також про символічні/матеріальні/структурні нерівності між різними типами культурних установ, однак цю гіпотезу варто підтвердити або спростувати у майбутніх дослідженнях.

Перший блок, який мав на меті зібрати загальні дані про інституції культури для майбутнього каталогу, також включав питання про адресу реєстрації установи/ініціативи та про фактичну адресу презентації культурно-мистецького продукту. У анкеті це питання було “відкритим”, тобто респондент_ки не вибирали з наданого переліку, а вписували адресу самостійно. Усі отримані адреси було перекодовано у

дві категорії: “центр міста”, “за межами центру міста”. Центр розуміється у вузькому розумінні: від площі Ринок до початку вулиць Б. Хмельницького, К. Левицького, І. Франка, М. Драгоманова. Ми розуміємо що такий поділ є дуже умовним, однак він дає нам базову можливість подивитись на специфіку офіційного розташування і локацій презентації своїх робіт представниками_цями культурних дієвців Львова. Отож, 53% установ/ініціатив офіційно зареєстровані у центральній частині міста, 47% у різний спосіб (на різну відстань) віддалені від центру. Ситуація із фактичним місцем презентації результатів своєї роботи виглядає дещо інакше: 20,5% ініціатив презентують роботу в центрі, 79,5% – за його межами. Такі відсотки пояснюються наявністю у базі значної кількості бібліотек: у їхньому випадку основна реєстрація і офіційна адреса знаходиться в центрі, однак філії розміщені у різних районах міста. Якщо ж говорити про те, чи співпадає місце фактичної реєстрації з місцем представлення результатів роботи, то (окрім ситуації із філіями бібліотек) у переважній більшості випадків ці локації є ідентичними. Виключення становлять лише 9 з 98 ініціатив, які зареєстровані в одній частині міста, однак презентують свою роботу в іншій. Враховуючи те, що децентралізація культури є одним із пріоритетів Стратегії, то поки ситуація виглядає так, що основне культурне життя все же тяжіє до центру.

Щодо контактів культурних закладів й ініціатив Львова, за допомогою яких із ними можна зв'язатися або ж дізнатися про їхню діяльність, то номер телефону (стаціонарний, мобільний або обидва) значили усі представники_ці установ, які потрапили до бази. Аналогічною є ситуація з електронними скриньками. У випадку репрезентації в Інтернеті, то 24 заклади й ініціативи, які відреагували на анкету, пропустили питання з проханням вказати адресу своєї інтернет-сторінки (і ще одна інституція зазначила, що просто її не має). Свою сторінку у соцмережах не вказали 11 установ, представники_ці двох культурних інституцій написали її таким чином, що вона не підлягає пошуку.

II. Люди, які (спів)створять культуру

Люди є основним ресурсом будь-якої організації чи ініціативи. Щоб зрозуміти, на кого у своїй роботі покладаються дієвці у сфері культури Львова, ми запитували про особовий склад організації/ініціативи, а саме про кількість осіб постійно залучених до її діяльності. У результаті нам вдалося отримали дуже різні відповіді у числовому діапазоні від 0 до 2586 осіб (не знаємо напевне, чи це дійсно свідомо введені респондент_ками дані, чи технічні помилки при заповненні анкети). У процесі

узагальнення ми вивели медіанне значення кількості постійно залучених осіб. Медіана у статистиці – це число, яке знаходиться рівно посередині ряду величин, розміщеному в порядку зростання або спадання, тобто у цьому конкретному випадку – рівно посередині між 0 і 2586; вона є менш чутливою до екстримальних значень – як мінімальних, так і максимальних, – аніж середнє. Медіана для особового складу дієвців культури становить 7,5. Це означає, що половина усіх інституцій та ініціатив, які заповнили анкету, мають штат сім осіб і менше, а половина – вісім осіб і більше. Ми не знаємо, чи наші респондент_ки орієнтувалися на кількість ставок, чи на реальне число людей, які працюють в інституції або долучаються до ініціативи, однак воно відображає уяву керівників_ць про кількість тих, хто становить їхню команду.

Реалізація культурних подій великого масштабу часто потребує залучення інших осіб, зокрема фахівців_чинь і спеціалістів_ок із інших галузей та волонтерів_ок, особливо якщо постійний особовий склад організації чи ініціативи не є чисельним. Тому у нашій анкеті ми цікавилися тим, якою є кількість спеціалістів_ок / волонтерів_ок у тому випадку, якщо їх залучають до роботи організації чи ініціативи та з розрахунком на одну подію. Отже, на події залучається від 0 до 200 спеціалістів або волонтерів, медіанне значення для цього ряду величин – 3, тобто половина всіх інституцій та ініціатив, які відреагували на анкету, залучають менше трьох осіб, а половина – більше трьох.

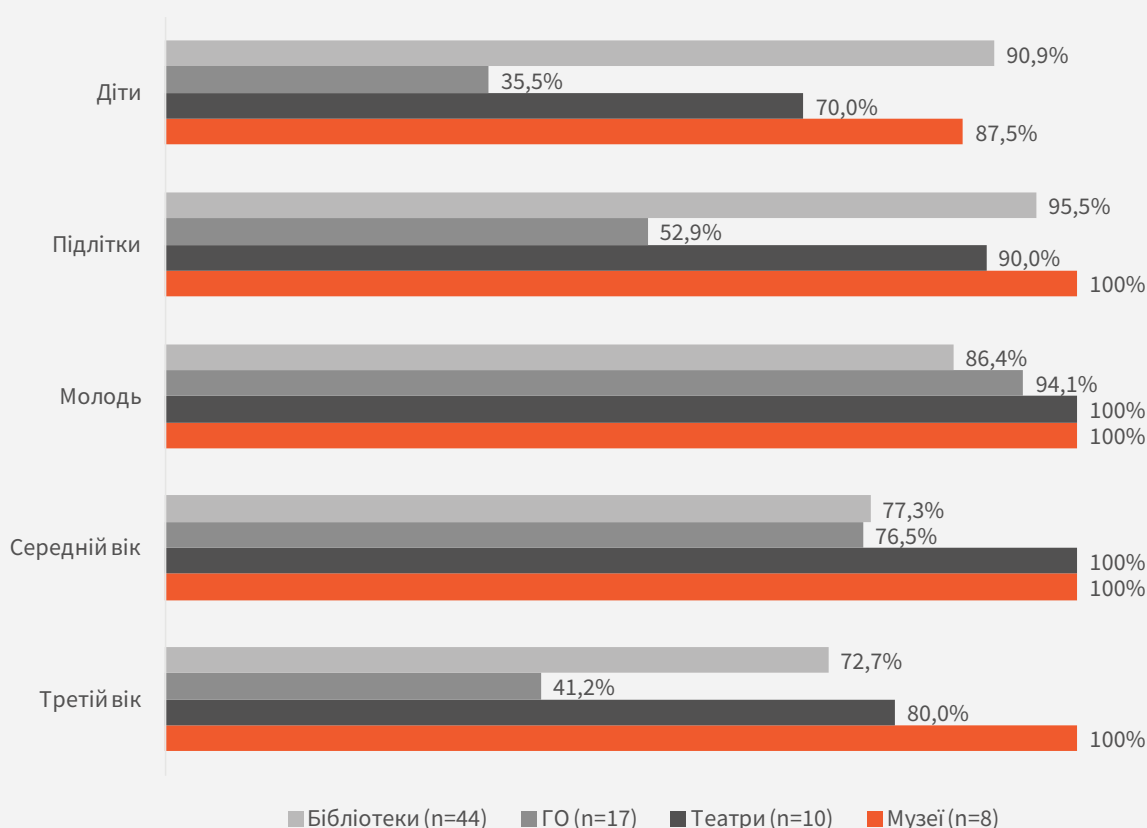
Окрім тих людей, які становлять команду дієвців у сфері культури, ми хотіли зрозуміти, як організації чи ініціативи уявляють свої аудиторії. Ми запитували про те, на яку вікову категорію вони зорієнтовані у своїй роботі (можна було обрати довільну кількість варіантів зі закритого списку, тому сума відсотків є більше 100%) та чи працюють вони з якоюсь конкретною соціальною, професійною, етнічною чи релігійною групою (відкрите запитання, де було потрібно вписати свій варіант). Щодо вікового розподілу, то найбільше учасники_ці нашого дослідження орієнтуються на молодь (87,8%), представників_ць середнього віку (80,5%) та підлітків (75,5%), а найрідше у числі своїх аудиторій вони називали людей, які належать до третього віку (63,3%). Значний відсоток по кожній із груп – понад 60% в усіх випадках – може свідчити про відсутність вікової сегментації аудиторій: дієвці у сфері культури або орієнтуються на абстрактних містян в цілому, або ж мають окремі види активностей для кожної вікової категорії.

Щодо конкретних груп, з якими працюють інституції культури, то у відкритих відповідях фігурували соціально незахищені верстви (5 згадок), люди з інвалідністю

(4 згадки), ВПО (внутрішньо переміщені особи) (4 згадки), єврейська громада (2 згадки), студент_ки (3 згадки), ветерани війни і праці (2 згадки), учні (2 згадки), українська діаспора (1 згадка), окремі професійні групи – художники_ці, дизайнер_ки, бібліотекарі_ки, письменники_ці, викладачі_ки, вчителі_ки, урбаніст_ки (по 1 згадці), християн_ки і зацікавлені у сакральному мистецтві (1 згадка), ті, хто цікавиться єврейською історією і культурою (1 згадка), переселенці_ки і депортовані після Другої світової війни (1 згадка).

Ми вирішили також проаналізувати аудиторії чотирьох найчисельніших груп у вибірці: бібліотек, музеїв, театрів та громадських організацій. Найменш сегментованою є аудиторія музеїв (щоправда, надто мале число респондентів_ок не дозволяє робити узагальнень по цій групі), а найбільш цільовою – робота ГО, яка зорієнтована здебільшого на молодь і представників_иць середнього віку, а найменше працює з дітьми. Респондент_ки від бібліотек стверджують, що їхні інституції найбільше працюють з молодшими віковими групами – дітьми та підлітками. Щодо театрів, то вони здебільшого уявляють свою аудиторію як молодь і людей середнього віку.

Аудиторії інституцій культури



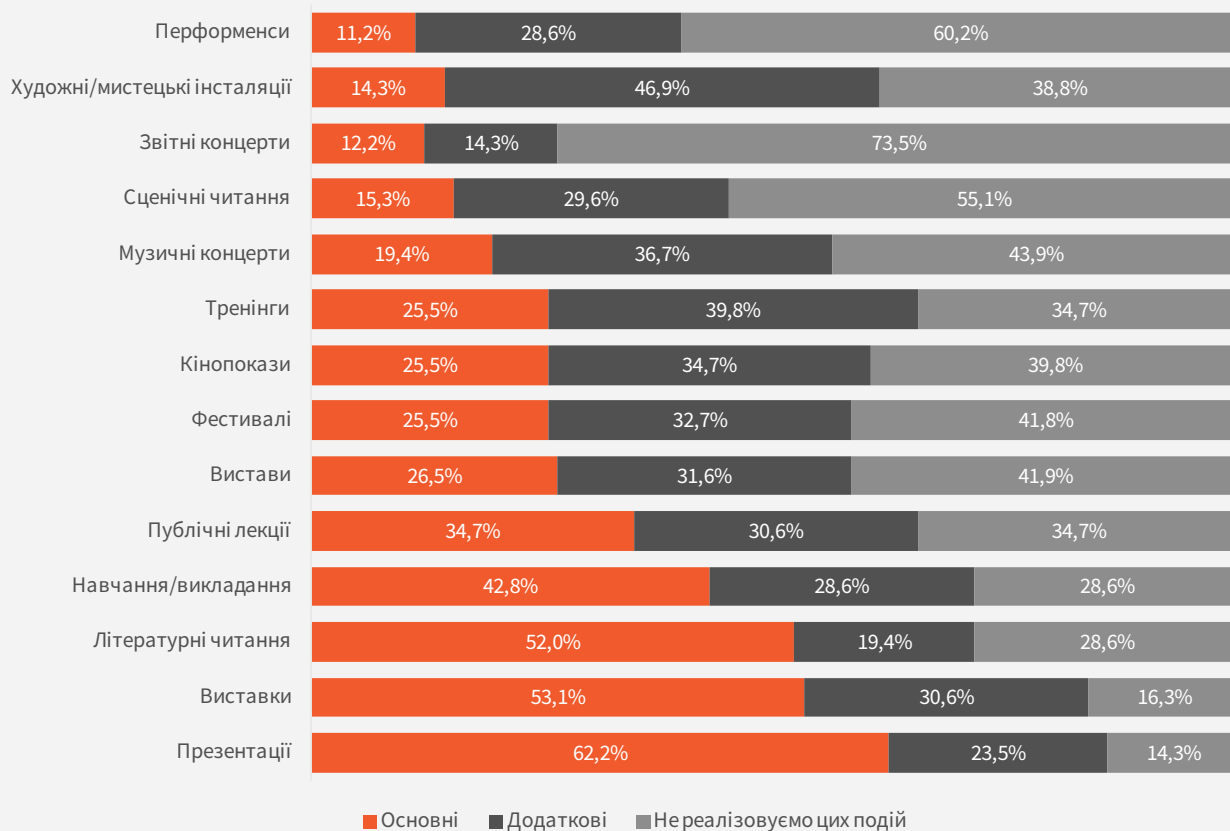
III. АКТИВНОСТІ

Динаміка культурного життя будь-якого міста проявляється через різноманітні події: фестивалі, концерти, перформанси, освітні ініціативи у сфері мистецтва, виставки тощо. Їхня інтенсивність та різноформатність є одним із показників того, наскільки важливою є культура для локальної спільноти. В онлайн-анкеті ми цікавилися у дієвців культури Львова про кількість подій, які вони реалізували за останній – 2018 – рік. Це питання було відкритим, тобто респондент_ки самостійно вписували кількість подій, а не обирали зі запропонованих варіантів. Отримані нами відповіді знаходяться у числовому діапазоні від 0 до 4843. Тут знову постає питання, чи не було значення введено помилково, а також що респондент_ки розуміють під поняттям “подія”, однак ми не зможемо дати відповідь на це питання в межах цього дослідження: для цього варто залучати арсенал якісних методів – інтерв’ю чи фокус-групові дискусії. Для того, щоб оперувати узагальненими даними, ми знову вивели медіанне значення кількості подій (те, яке знаходиться рівно посередині числового ряду величин усіх можливих значень, розміщеного у порядку зростання або спадання, у цьому випадку – рівно посередині між 0 та 4843). Медіаною для кількості реалізованих подій є 32, тобто половина інституцій та ініціатив провела у 2018 році менше 32 подій, а половина – понад 32 події.

У числі активностей, які найчастіше реалізують дієвці у сфері культури, є презентації: як основну форму діяльності її назвало понад 60% тих, хто відреагував на наш опитувальник, ще майже чверть назвала їх у числі додаткових подій. Ми припускаємо, що цей результат є свідченням того, що презентація є універсальною і доволі простою формою культурної активності: її може реалізовувати будь-яка інституція, незалежно від свого “профілю”. Наступний тип події, який часто фігурує серед основних, – це виставки, третю ж позицію займають літературні читання. Враховуючи те, що бібліотеки є найбільшою групою серед тих, хто відреагував на опитувальник, цей результат не є несподіваним.

Освітній блок активностей (навчання/викладання, публічні лекції, тренінги) займає досить високі позиції у рейтингу подій – як основну і додаткову форму діяльності їх реалізують приблизно дві третини з тих, кого ми опитали в рамках цього дослідження. Чверть інституцій, які відреагували на нашого листа, у числі своїх основних подій називали вистави, фестивалі і кінопокази. Найрідше інституції й ініціативи, що заповнили анкету, працюють у форматі перформансу чи звітного концерту. Останнє є цілком очевидним – звітні концерти зазвичай проходять раз в рік.

Пріоритетність активностей, які проводить організація чи ініціатива



В анкеті також було відкрите питання, у якому ми просили назвати три проекти, реалізацію яких організація чи ініціатива вважає ключовою для своєї роботи за останні три роки (2016-2018). Наведемо відповіді представників_ць чотирьох найчисельніших типів установ, а саме музеїв, театрів, бібліотек та громадських організацій, адже саме ці інституції є кількісно найбільш представленими у зібраній нами базі культурних інституцій Львова. Нагадуємо, музеїв у базі є 8, театрів (професійних, аматорських, студій з підготовки акторських кадрів) – 13, бібліотек – 44, громадських організацій – 17.

Музеї найбільше пишаються виданням книжок, виставками, реалізаціями різних проектів/фестивалів, зокрема тих, які покликані зробити музей ближчим, зрозумілішим, відкритим та цікавим для різних категорій відвідувачів_ок. Театри здебільшого називають постановки та прем'єри вистав, театральні проекти, організацію та участь у різноманітних фестивалях, до прикладу, проект “Фестиваль театрів” чи фестиваль вуличного театру. Бібліотеки наголошують на різноманітні проектах, які вони реалізують, аби привернути до себе увагу звичної аудиторії

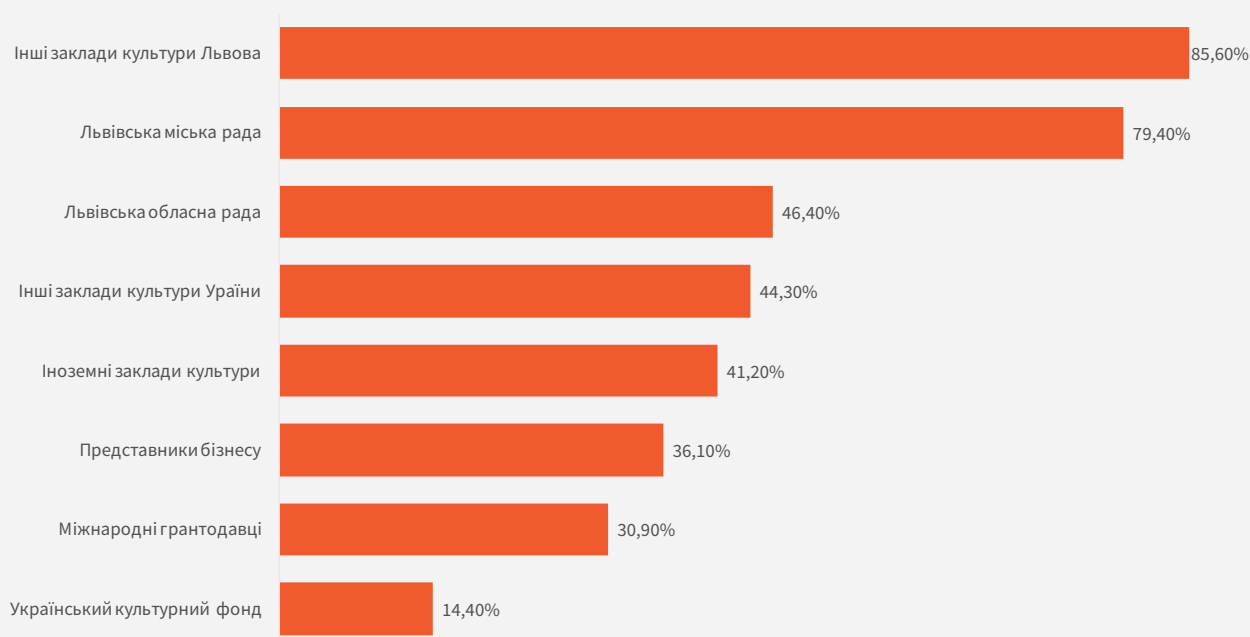
та/або залучити нові цільові групи. Йдеться про різноманітні читання, гуртки для різних категорій населення, спільні проекти на підтримку Нової поліції, “виходи до читача” тощо. Громадські організації горді реалізацією концертів, фестивалів, мистецьких проектів. Як приклади можемо навести зазначені респондент_ками Кіно-медіа фестиваль для молоді “Кіномаршрут”, мистецький табір для талановитих дітей, виставка сучасного мистецтва Lviv Art Days, “Психотерапія для міста”, Фестиваль аудіовізуального мистецтва ТЕТРАМАТИКА.

IV. Взаємодія: огляд і специфіка мережі

Одна із тем, яку ми прагнули дослідити через формування бази даних культурних дієвців Львова, стосується їхнього мережування. Відтак ми запитували, чи упродовж останніх трьох років (2016-2018) у закладів чи ініціатив був досвід співпраці з низкою інституцій (перелік додавався, з нього можна було обрати всі можливі варіанти). Щоправда, питання передбачало множинні інтерпретації: люди, які заповнювали анкету, вкладали власний сенс у поняття “співпраці”. Те, яким є спрямування цієї співпраці – хто виступає її “донором”, а хто – “реципієнтом”, і чи є стосунки рівноправними – ще одна тема, яка є перспективним напрямком для дослідження й яку можна проаналізувати на матеріалах глибоких інтерв'ю і фокус-групових дискусій.

Найактивніше ті, хто відреагували на наше опитування, взаємодіяли між собою – ствердно на питання про співпрацю з іншими закладами культури Львова відповіли понад 85% учасників і учасниць дослідження. Далі за частотою згадок йдуть Львівська міська рада (четверо з п'яти опитаних) і Львівська обласна рада (майже половина). Так як більшу частину бази становлять бюджетні установи, можемо припустити, що як співпрацю вони зараховували формальну приналежність своєї інституції до муніципальної чи обласної мережі. Найменше львівські культурні дієвці поки співпрацюють з Українським культурним фондом, однак це можна пояснити тим, що ця установа провела перший конкурс проектів лише у 2018 році. Поряд із цим, удвічі більше інституцій вказали на наявність досвіду співпраці з міжнародними грантодавцями – таких у нашій базі майже третина. Показовим також є те, що установи культури співпрацюють з бізнесом – більше про їхню економічну активність буде у наступному розділі цього звіту.

Досвід співпраці з різними інституціями (2016-2018)



*сума більше 100%, адже можна було обрати будь-яку кількість варіантів

Про те, у якій формі може існувати співпраця, ми детально розпитали на прикладі Львівської міської ради. Її спрямованість, щоправда, радше проявляється ВІД міської ради ДО закладів культури, а не навпаки. Відтак, надалі варто досліджувати не лише тип взаємодії, а й її направленість. Найчастіше установи та ініціативи вказували на те, що співпраця полягає у бюджетному фінансуванні (фактично, ці інституції є частиною муніципальної культурної інфраструктури) та інформаційній підтримці, а найменше – у забезпеченні технічними ресурсами чи приміщеннями.

Співпраця з Львівською міською радою (2016-2018)



*сума більше 100%, адже можна було обрати будь-яку кількість варіантів

Як приклади “іншої” співпраці, які наводили ті, хто заповнювали анкету, фігурували залучення в освітні поїздки, що їх організувала ЛМР, соціальна реклама, проведення спільних заходів, допомога у збереженні культурної спадщини, участь у журі конкурсів. У трьох останніх випадках ініціативи виступали тими, хто надають ЛМР ресурси й експертизу. Проте значно частіше співпраця у випадку культурних інституцій стосувалася того, що вони отримують, а не про те, що вони віддають.

Одним із відкритих питань ми також просили дієвців культури вказати три інші організації, з якими їхня організація чи ініціатива співпрацювала упродовж останніх трьох років (2016-18). Загалом наші респондент_ки назвали 247 інституцій (дехто пропускав це питання, дехто – називав менше трьох, або ж використовував_ла загальні формулювання: “школи”, “громадські організації” тощо). Серед тих, кого називали, були заклади з оригінальної мережі, державні і муніципальні інституції, професійні асоціації, а також низка організацій з-за кордону. Припускаємо, що дехто міг реагувати на це питання як на репрезентаційне, і відтак називав_ла не стільки ті заклади, з якими ведеться постійна співпраця, скільки ті, які з їхньої точки зору є найбільш престижними. У цьому випадку також маємо ситуацію із неоднозначністю інтерпретації – поняття “співпраця” належить до полісемантичних: її можуть визначати дуже по-різному представники_ці різних секторів.

Наступне питання мало на меті уточнити тип співпраці по кожній із трьох названих інституцій: чи йдеться про спільну реалізацію подій, чи про фінансову взаємодію, чи про інший формат підтримки. Найбільше згадок було про втілення спільного проекту – ми виявили 172 зв’язки між тими організаціями та ініціативами, які заповнили анкету, і тими інституціями, які вони назвали у числі своїх ключових партнерів. Наступна за частотою згадок – інформаційна підтримка – проявилася через 156 зв’язків. Далі йдуть фінансування проекту організації чи ініціативи – 69 згадок і майже стільки ж згадок – 67 – про обмін кадрами/досвідом. Найрідше у контексті співпраці фігурував спільний пошук коштів на реалізацію проекту – цей тип взаємодії був у 46 випадках. Досить показовою є різниця між кількістю згадок про спільне втілення проекту і пошук коштів на його реалізацію, що вказує на те, що партнерів залучають радше на етапі реалізації, аніж на етапі планування.

Говорячи про ключові організації, з якими співпрацюють чотири типи інституцій, кількісно найбільш представлені у базі (музеї, театри, бібліотеки, громадські

організації), можна зробити такі висновки: для музеїв партнерами переважно є міжнародні мистецькі інституції та/чи фонди, до прикладу Музей природи, науки і техніки “Haus der Natur” з м. Зальцбург (Австрія), Національна бібліотека Чеської Республіки, Слов’янська бібліотека (м. Прага). Також опитані представники музеїв згадують про співпрацю із українськими благодійними фондами (наприклад УКФ, БФ “Розвиток України”), подієвими агенціями (ДікАрт), державними інституціями (Львівська міська рада, Львівська обласна рада).

Опитані представники_ці театрального середовища (професійних і аматорських театрів і студій з підготовки акторських кадрів) роблять акцент на співпраці зі закордонними (переважно польськими) закладами культури, до прикладу, Театр “Kana” (м. Щецин), Театр ім. Ванди Сємашкової (м. Жешув), Імпресарійний театр ім. Влодзімежа Гняздовського (м. Влоцлавек). Також театри зазначають, що співпрацюють із різноманітними українськими громадськими організаціями та мистецькими об’єднаннями (“Вільна Хата” у м. Краматорськ, Мистецька майстерня “Драбина”, Центр “Жіночі перспективи”), управлінськими інституціями (ЛМР, ЛОДА), благодійними фондами (МФ “Відродження”).

Львівські бібліотеки декларують співпрацю із дуже широким спектром закладів. Здебільшого йдеться про освітні інституції (середні школи), громадські організації (ГО “Форум видавців”, Jam Factory Art Center, ГО “Золоті роки”, Організація Українських Скаутів) та органи місцевого самоврядування, зокрема зі Львівською міською радою.

Ті громадські організації, які відреагували на наше опитування, акцентують на своїй співпраці з організаціями різного спрямування: від агенцій, спілок та закладів культури (Державне агентство з питань кіно, Поетична платформа Versopolis, Чеський центр в Києві) до бізнес-структур (АТ “Троттола”). Також у числі своїх партнерів вони називали посольства (Посольство США), фонди (МФ “Відродження”, УКФ) та міжнародні чи іноземні організації та проекти (Peace Corps, Berlin Fashion Week).

Мережевий аналіз співпраці

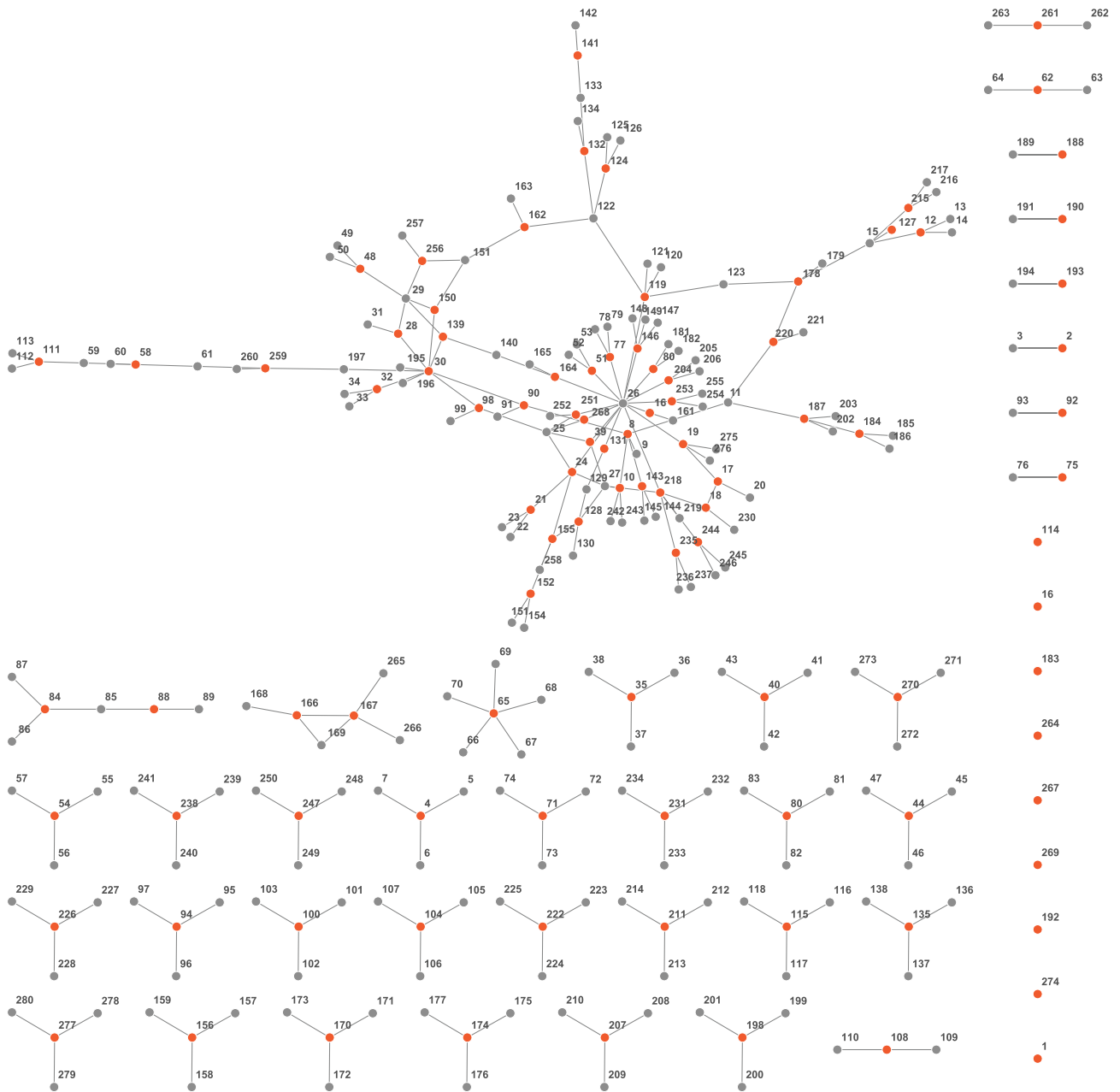
Аналітика для цього підрозділу проведена Петром Сарканичем, молодшим науковим співробітником Лабораторії статистичної фізики складних систем Інституту фізики конденсованих систем НАН України, аспірантом університету Ковентрі.

У цій частині звіту наведемо аналіз співпраці дієвців у сфері культури. Для цього використаємо методи науки про складні мережі. В межах цього підходу співпрацю між дієвцями зображаємо у вигляді графу – математичного об'єкту, що складається з двох множин: множини вузлів і множини ребер. “Вузлами” в нашому аналізі будуть виступати самі дієвці, а під “ребрами” ми будемо розуміти факти співпраці між ними. Означити ребро можна задавши два вузли, які воно з'єднує. Поруч із терміном “ребро”, будемо використовувати терміни “зв'язок” і “лінк”, які часто використовують у практичних дослідженнях. У мережі “шляхом” називається сукупність ребер, по яких необхідно пройти, щоб дістатися від одного вузла до іншого. А частину мережі, в якій існує шлях між будь-якими двома вузлами, називають “зв'язною” компонентою”.

Кожна організація, ім'я якої згадується в базі даних, вважається вузлом мережі – або згідно з адаптованою нами термінологією – дієвцем у сфері культури. Загальна мережа складається із 280 вузлів (тобто і тих, хто заповнював анкету, і тих, кого вони називали у числі своїх партнерів) і 249 зв'язків між ними. В мережі присутня одна велика зв'язна компонента, яка включає в себе 132 дієвця. Іншою важливою особливістю є те, що до складу мережі входять 25 маленьких зв'язних компонент, що складаються з 4 дієвців. Це відповідає 25 анкетам, у яких не було жодних перетинів з іншими учасниками опитування. Також, варто зазначити, що до складу мережі входять 9 ізольованих вузлів, тобто 9 учасників_ць опитування не надали жодної інформації про свою співпрацю з іншими організаціями чи ініціативами. Ще 10 респондентів_ок вказали таких партнерів, які не були названі більше ніким з числа опитаних.

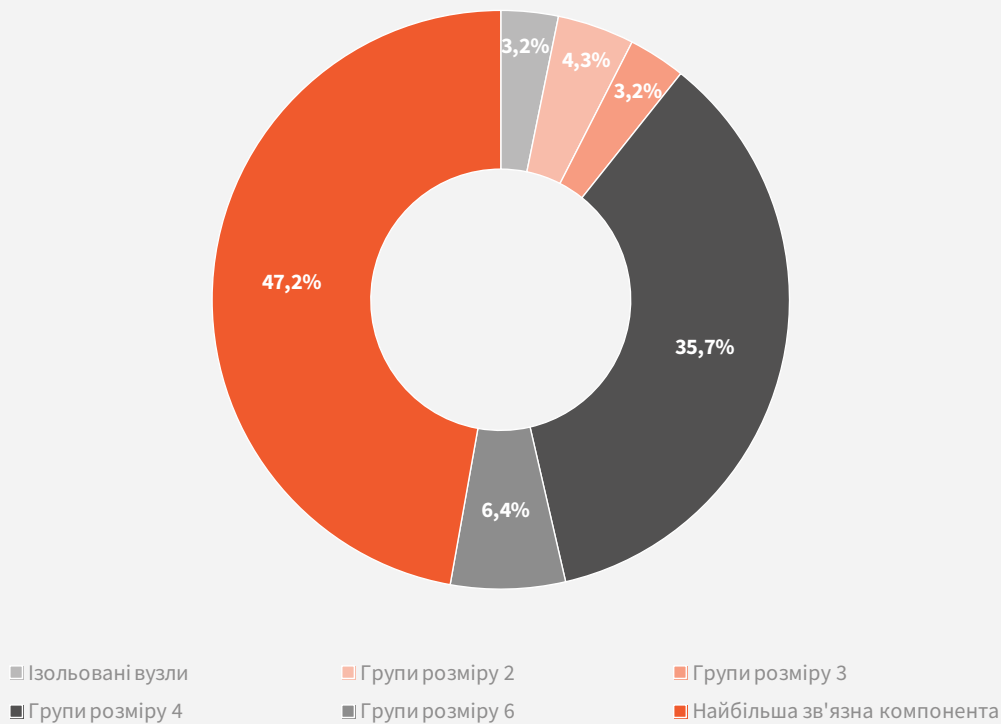
Нижче наведена загальна структура мережі, у якій червоним позначено тих, хто заповнював анкету, а сірим – решту дієвців, що згадуються в анкетах. Із метою забезпечення конфіденційності тих, хто взяв участь в опитуванні, замість назв організацій чи ініціатив фігурують числа. Виняток становитимуть ті муніципальні/державні інституції, які часто були названі як партнери культурних дієвців Львова.

Загальна структура мережі взаємодії



До найбільшої зв'язної компоненти входять 47,2% усіх організацій, чиї назви з'явилися в базі даних, групи розміру 6 становлять 6,4% мережі, розміру 4 – 35,7%. У подальшому зупинимося на аналізі структури саме найбільшої зв'язної компоненти як мережі, що відображає структуру наявної співпраці.

Розміри груп вузлів у структурі мережі співпраці дієвців культури



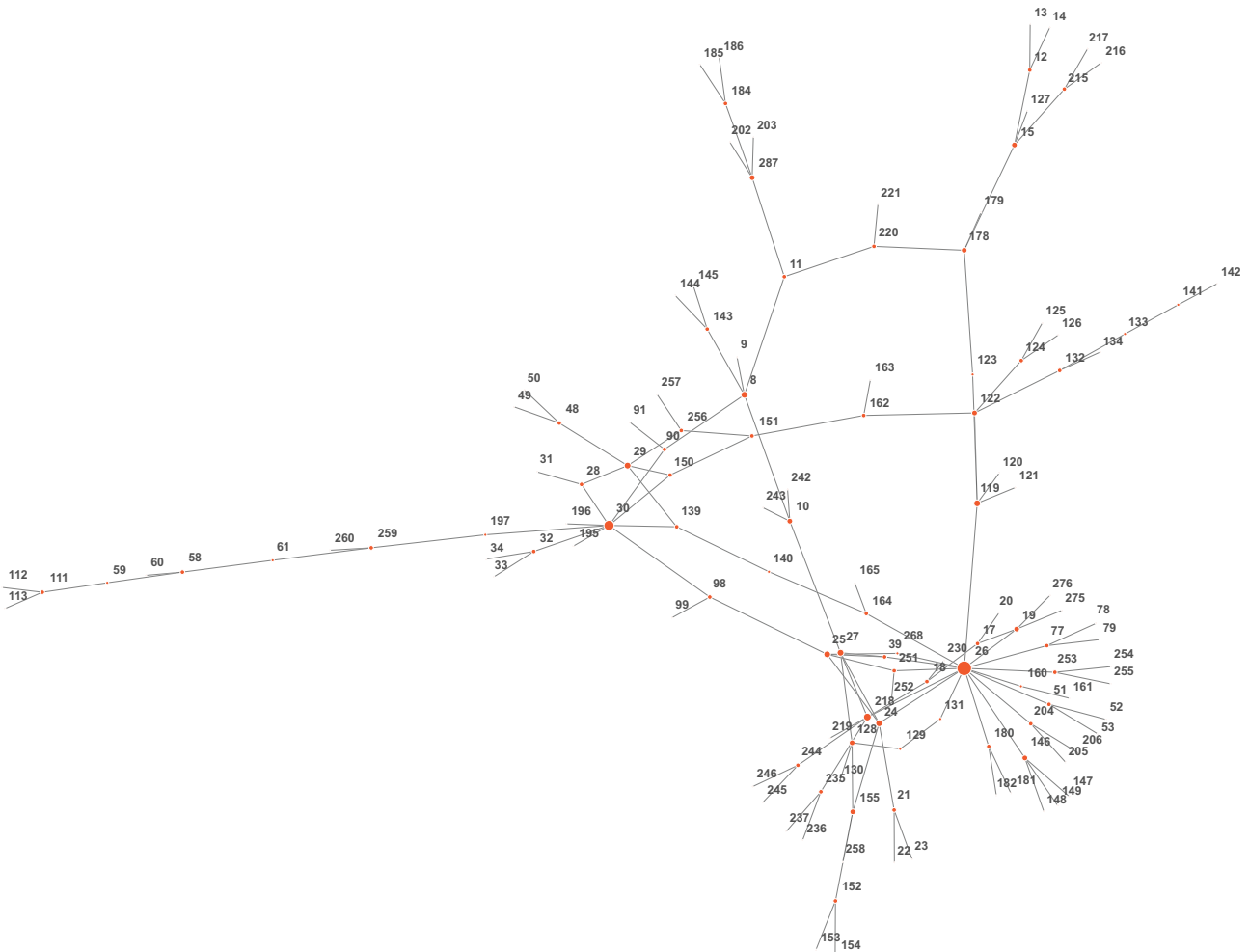
1. Ступінь вузлів

Спочатку розглянемо ступені вузлів у найбільшій зв'язній компоненті (тій, що об'єднує майже половину усіх дієвців мережі). Під “ступенем вузла” будемо розуміти кількість зв'язків, яку має кожен вузол, або просто кількість партнерських організацій, яка є у кожного з елементів мережі.

Значна частина (більше половини, а саме 68 зі 132) вузлів у мережі має ступінь рівний 1. Це означає, що у них є тільки одна партнерська організація. 11 організацій мають двох партнерів, а 35 мають – три партнери. Природно, що через правила заповнення анкет (можливість вибрати лише три партнерські організації), більшість дієвців культури у нашій мережі мають менше трьох партнерів. По чотири партнери мають 9 організацій, по п'ять партнерів – 6 організацій. Ще одна інституція має 6 партнерів, а дві організації мають 9 і 15 партнерів відповідно.

Хоча Львівська міська рада (кодовий номер 26) не виступала учасником опитування, її як свого партнера назвали 15 із 98 опитаних організацій. Для ілюстрації наведемо на рисунку нижче зображення найбільшої зв'язної компоненти мережі співпраці закладів культури міста Львова. На ньому розмір вузлів пропорційний до кількості зв'язків (кількості партнерів) – чим більшим є вузол, тим більше у дієвця партнерів.

Найбільша зв'язна компонента: ступінь вузлів



З рисунка видно, що дві організації з кодovими номерами 26 (ЛМР) і 30 (Форум видавців) мають суттєво більшу кількість партнерських організацій, аніж решта дієвців. Оскільки, досліджувана мережа має малий розмір і обмеження на максимальний ступінь вузла, накладені при формуванні бази даних (називати не більше трьох партнерів), порівняння розподілів ступенів вузлів із розподілами модельних мереж не має сенсу. Зокрема, неможливо перевірити, чи мережа має характерний для реальних соціальних мереж степеневий розподіл ступенів вузлів.

2. Кластеризація

У цьому пункті дослідимо утворення “кластерів” (підмножини елементів, які тісно пов’язані між собою) у структурі мережі співпраці закладів культури. Для цього використаємо коефіцієнт кластерності. Він визначає імовірність того, що два сусіди заданого вузла також є сусідами між собою (тобто партнери однієї організації також співпрацюють між собою). Ця характеристика є нормованою і обмежена

значеннями між нулем і одиницею. Нижня межа – 0 – означає, що в мережі відсутні трійки попарно з'єднаних вузлів, а верхня – 1 – реалізується для повного графу, коли усі вузли попарно з'єднані між собою. Для найбільшої зв'язної компоненти досліджуваної мережі коефіцієнт кластерності становить 0. Це означає, що в найбільшій зв'язній компоненті відсутні тристоронні співпраці. Єдина тристороння співпраця присутня в одній із менших з'єднаних компонент мережі обмежується вузлами із кодovими номерами 165, 166 і 168.

Варто зазначити, що значення коефіцієнта кластерності часто порівнюють із відповідним значення для повністю випадкового графа такого ж розміру. Якби мережа співпраці формувалася абсолютно випадковим чином, то її коефіцієнт кластерності становив би 0,0169. А отже можемо сказати, що досліджувана мережа має меншу кластеризацію, ніж навіть випадковий граф. Така поведінка не є характерною для реальних соціальних мереж, але, знову ж таки, може пояснюватися структурою вибірки.

3. Відстані між організаціями.

Одним із важливих аспектів мережі є відстані між її вузлами. Під відстанню ми будемо розуміти кількість “рукостискань” між організаціями, або кількість ребер в графі, по яких необхідно пройти, щоб дістатися від одного дієвця до іншого.

Середня відстань між вузлами в досліджуваній мережі становить 6,01. Але, як і для коефіцієнта кластерності, цю величину прийнято порівнювати із певним модельним значення. Для зручності тут також використаємо приклад випадкового графу. Для нього середня найкоротша відстань між вузлами становить приблизно 5,94. Як бачимо, у сенсі відстаней випадковий граф також показав, що він є дещо краще з'єднаним.

Для мережі співпраці закладів культури також можливо встановити найбільшу відстань між вузлами – “діаметр”. Ця величина становить 15, що також є доволі великим значення (цю величину вже не можна порівняти з відповідником у випадковому графі, бо для останнього вона не обчислюється).

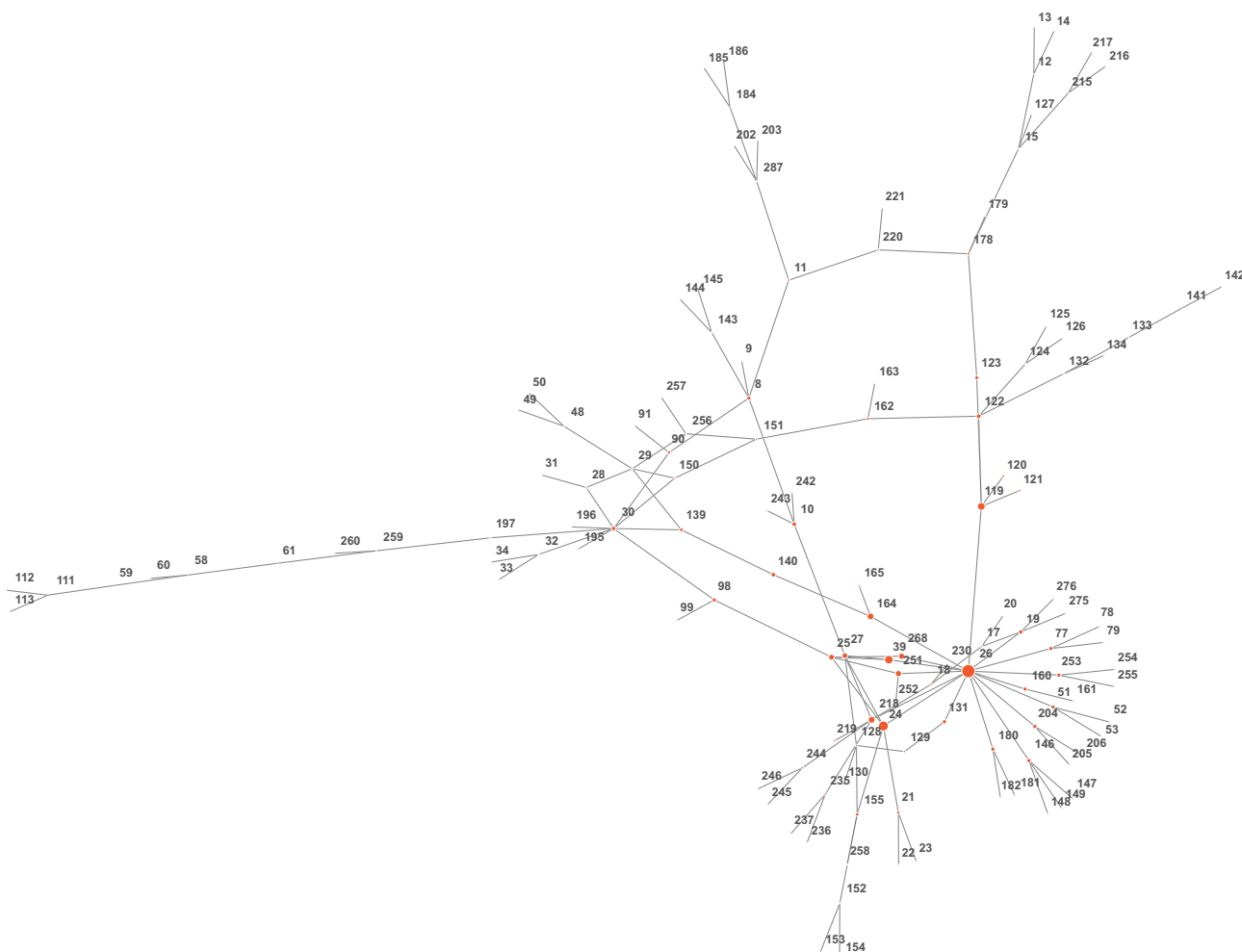
4. Центральність близькості.

Як ми вже переконалися, дивлячись на ступені вузлів, не усі з них є рівноправними. Деякі із вузлів є важливішими в мережі. Одним із альтернативних способів визначення такої важливості є обчислення “центральності близькості”. Ця характеристика визначається для кожного вузла і описує наскільки близько

він знаходиться до решти вузлів у мережі. На рисунку нижче наведена мережа співпраці з вузлами, розмір яких пропорційний до центральності близькості.

Найвищі значення центральності відповідають вузлам із кодovими номерами 26 (Львівська міська рада), 24 (Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка), 39 (Львівський академічний обласний театр ляльок) і 119 (ЦБС для дорослих м. Львова, бібліотека-філія №31). Ці вузли мають важливе логістичне значення. Якщо припустити, що інформація всередині мережі може передаватися тільки між партнерськими організаціями, її поширення через зазначені вище організації займе найменше часу.

Найбільша зв'язна компонента: розмір вузлів пропорційний до значення центральності близькості



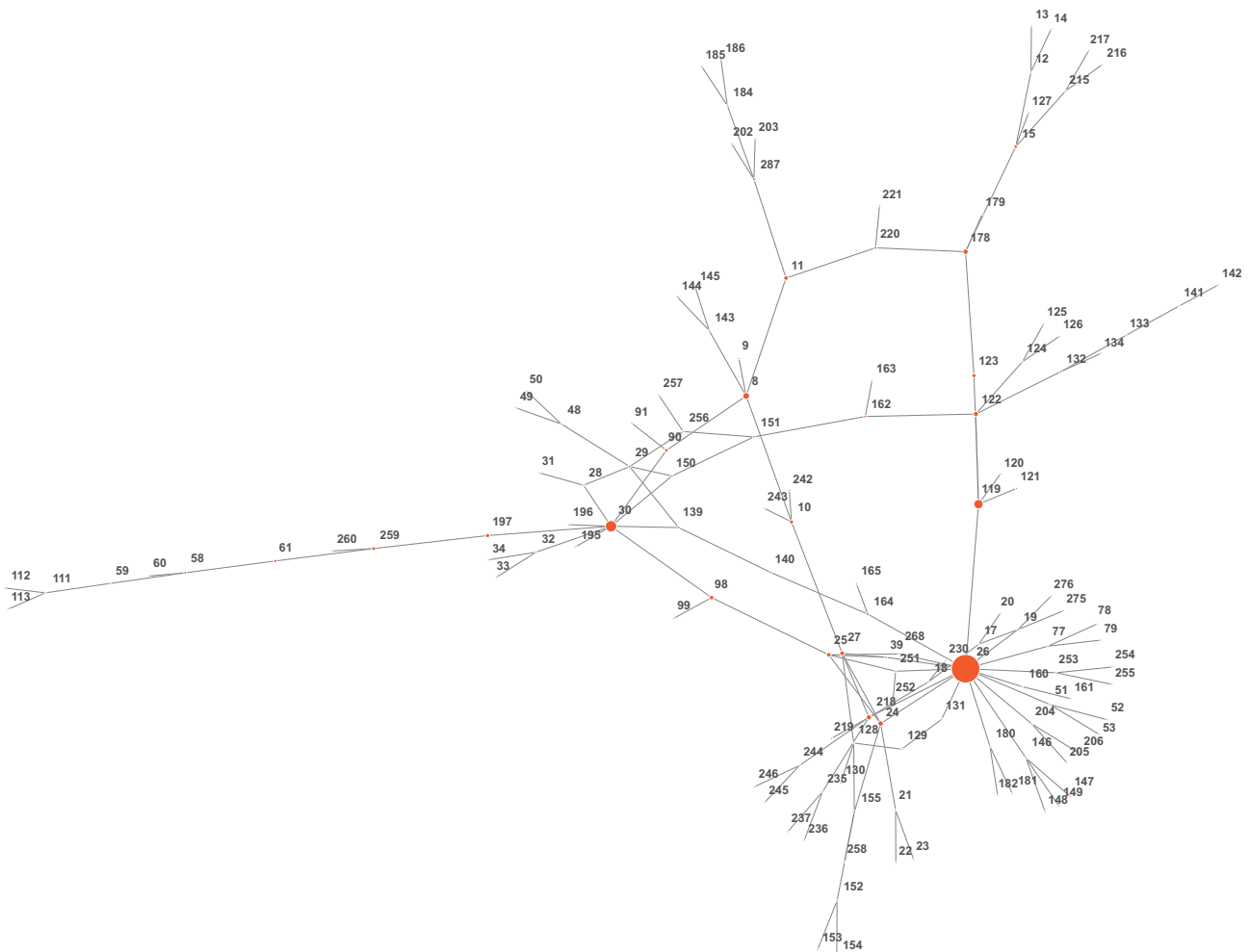
5. Посередництво

Іншою характеристикою, що описує важливість вузлів у мережі, є “посередництво”. Вона вказує на те, наскільки вузол важливий для збереження зв'язності мережі. Наприклад, той дієвець, який буде мати лише два зв'язки,

але буде поєднувати між собою дві великі за розміром групи елементів, матиме високе значення посередництва.

На рисунку наведено граф із вузлами, розмір яких пропорційний до їхнього посередництва. Якщо б якийсь із цих вузлів випав з мережі, то це би сильно вплинуло на її зв'язність або ж навіть розбило на менші фрагменти.

Найбільша зв'язна компонента: розмір вузлів пропорційний до значення посередництва



Як це було видно і при дослідженні ступенів вузлів, вузли 26 (Львівська міська рада) і 30 (Форум видавців) є важливими для забезпечення зв'язності мережі. Але, на додачу до них, високими значеннями посередництва володіють вузли 8 (Львівська національна галерея мистецтв імені Б.Г. Возницького) і 119 (ЦБС для дорослих м. Львова, бібліотека-філія №31), оскільки вони приєднують до мережі кілька гілок із великою кількістю організацій.

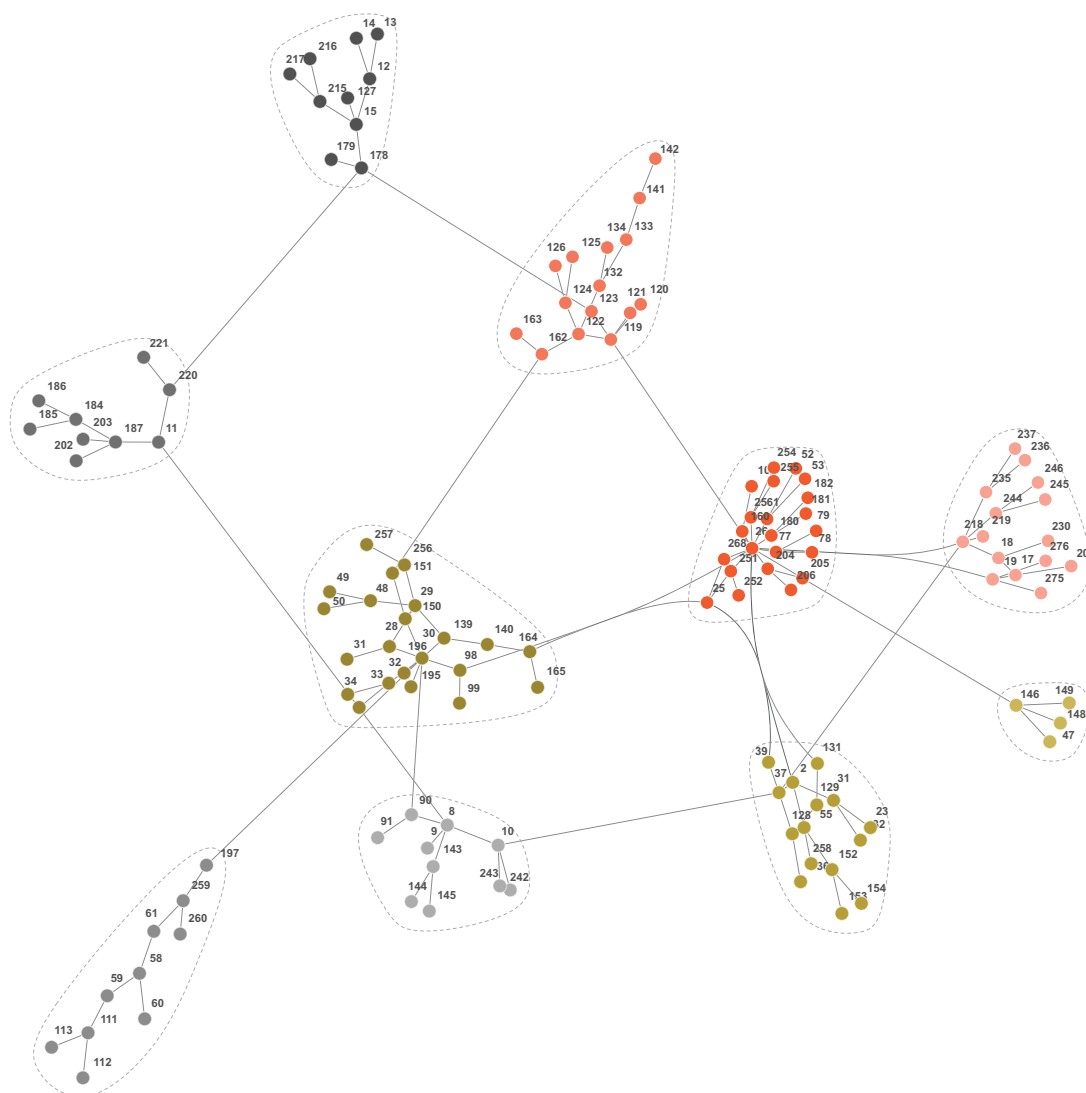
Важливість цих чотирьох дієвців можна проілюструвати тим, що якщо їх вилучити з мережі, то вона розпадеться на менші зв'язні компоненти, найбільша з яких включатиме тільки 39 елементи (до порівняння – 132 вузли до видалення).

6. Спільноти

Деякі частини мережі є краще поєднаними між собою, ніж з рештою мережі. Вони формують так звані “спільноти”. Для знаходження цих спільнот існує низка алгоритмів, ми ж застосуємо алгоритм Ньюмена-Гірван, який розбиває мережу на 10 спільнот. Вони зображені на рисунку нижче.

Розміри цих спільнот становлять 22, 22, 15, 15, 15, 10, 10, 10, 9 і 4 вузлів. Дві найбільші спільноти, серед інших, включають в себе вузли 26 (Львівська міська рада) і 30 (Форум видавців) відповідно. Про них ми вже згадували вище – ці інституції є дуже важливими для структури мережі культурних дієвців Львова.

Найбільша зв'язна компонента: спільноти всередині мережі



7. Взаємність

Однією із характеристик, яку обчислюють для соціальних мереж, є “взаємність”. Вона вказує на частку зв’язків, які є взаємними – такими, коли дві організації назвали одна одну партнерами. Для усієї нашої бази даних цей взаємний зв’язок зустрічається лише один раз – між вузлами 17 і 18. Такий результат може мати кілька пояснень. Нам залишаються невідомими принципи, за якими учасники_ці дослідження вибирали три пріоритетні партнерські організації. Якщо пріоритет віддавався не локальним (львівським) інституціям, то поява взаємних зв’язків є малоімовірною. Також респондент_ки мали лише три вибори, що вплинуло і на структуру мережі, і на ймовірність назвати одне одного.

Рішення обмежити учасників_ць опитування питанням про три партнерські інституції було продиктоване тим, що ми хотіли глибше зрозуміти, у чому полягає суть їхнього партнерства, відтак по кожній із трьох названих організацій ми запитували про типи взаємодії. Це стало основою для зважування мережі.

8. Ваги зв’язків і структура зважених мереж

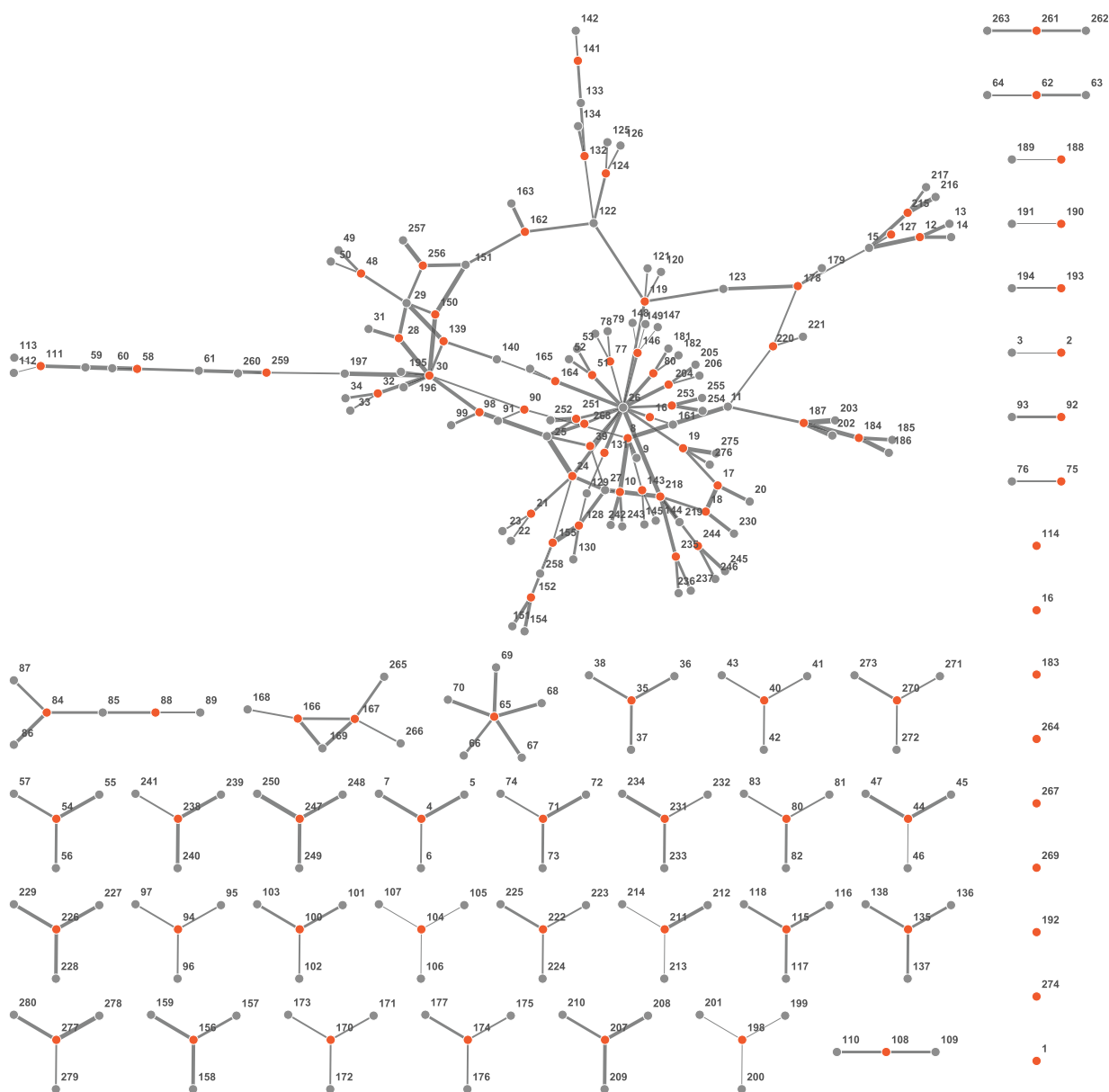
Усім учасникам_цям опитування було запропоновано вказати, яким саме є характер співпраці з кожним із названих ними партнерів. Було запропоновано п’ять типів взаємодії, по кожному з яких респондент_ки могли обрати варіант “так” (є/була така співпраця) або “ні” (такої співпраці немає/не було):

- організаційна співпраця (втілення спільного проекту),
- інформаційна підтримка,
- обмін кадрами/досвідом,
- фінансування проекту,
- спільний пошук коштів на реалізацію спільного проекту.

Для кожного зі зв’язків введемо “вагу” (інколи використовують термін “вартість”). Ця вага буде рівною кількості реалізованих типів співпраці плюс один. Наприклад, якщо між двома організаціями є тільки інформаційна підтримка, то вага їхнього зв’язку буде рівна 2, а якщо ж всі типи взаємодії, які названі вище, то – 6. Ми розуміємо обмеження такого підходу, який прирівнює між собою різні типи співпраці, які, вочевидь, мають різне наповнення, однак на цьому етапі ми радше зацікавлені в інтенсивності зв’язків, аніж у їхньому змістовому наповненні, суть якого покликано виявити якісне дослідження шляхом інтерв’ю.

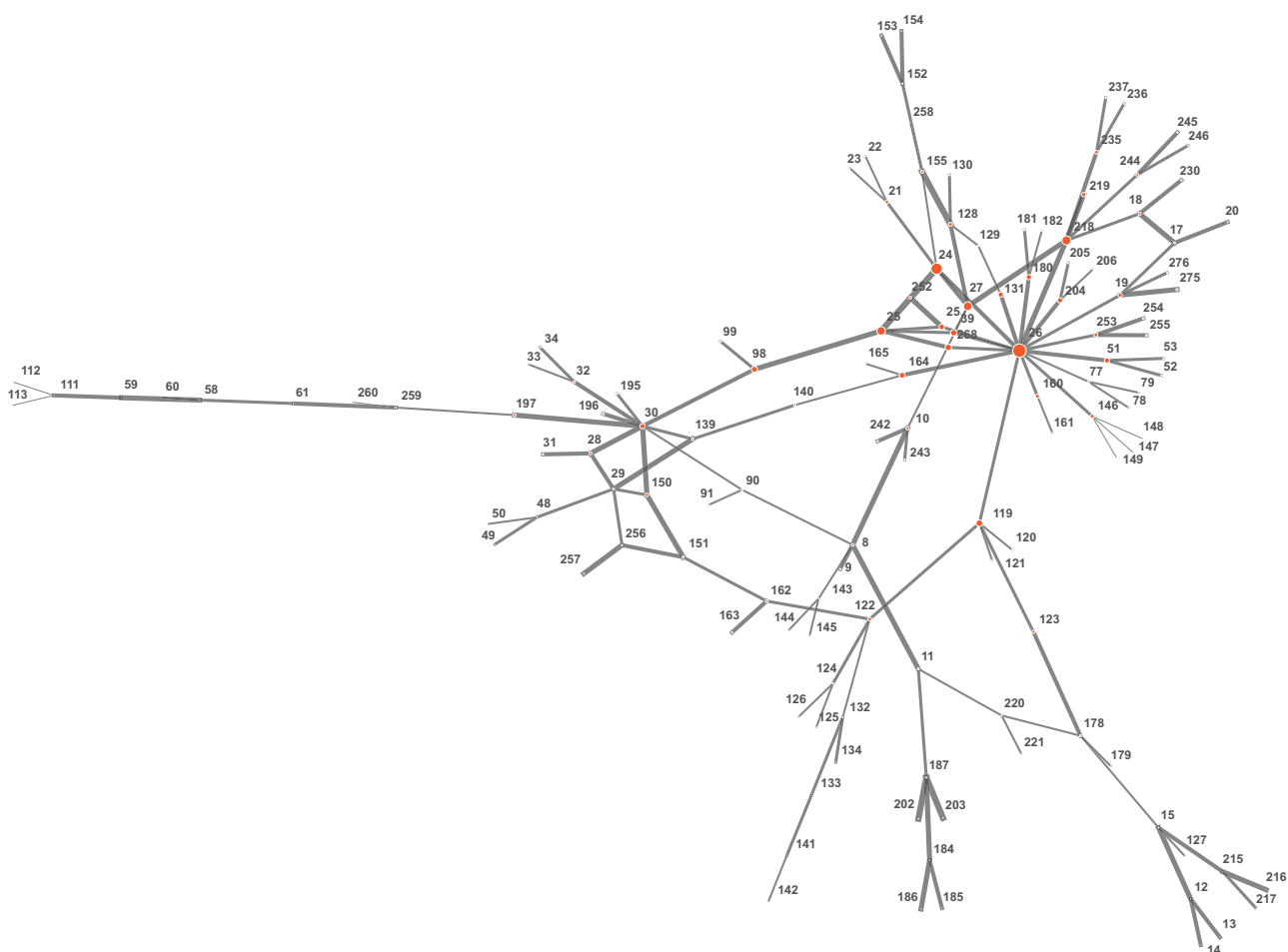
На рисунку нижче зображена мережа співпраці закладів культури з урахуванням ваг зв'язків між ними. Товщина лінії пропорційна вазі зв'язка. Як і раніше, червоним кольором позначені вершини, які відповідають організаціям, що заповнили анкету. Наявність ваг у зв'язків не впливає на зв'язність самого графу, тобто не змінює факту наявної співпраці між організаціями, також не змінюється кількість партнерів. Величина, яка буде змінюватися, – це відстань між вузлами. Будемо вважати, що відстань між сусідніми вузлами обернено пропорційна вазі зв'язка, тобто чим більше різних видів співпраці є між двома організаціями, тим ближче вони будуть у мережі. Таким чином, у мережі з вагами змінюються усі характеристики, що пов'язані із відстанями між дієвцями культури. На цих характеристиках зупинимося спочатку.

Загальна структура зваженої мережі взаємодії



На рисунку нижче зображено найбільшу зв'язну компоненту мережі співпраці закладів культури з вузлами, розмір яких пропорційний до їхньої центральності близькості. Найвищим значенням володіють вузли 24 (Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка), 25 (ЛОДА), 26 (Львівська міська рада), 27 (УКФ) і 218 (Центр міської історії Центрально-Східної Європи). Однією з причин такого нерівномірного розподілу є те, що вузол 26 має багато зв'язків із високою вагою, а, отже, через нього і проходить багато найкоротших шляхів. Тому сусідні вузли 24, 25 і 27 також отримали високі значення центральності близькості. Вузол 30 (Форум видавців), хоч і володіє високим ступенем, але багато з його зв'язків є слабшими, ніж навколо ЛМР.

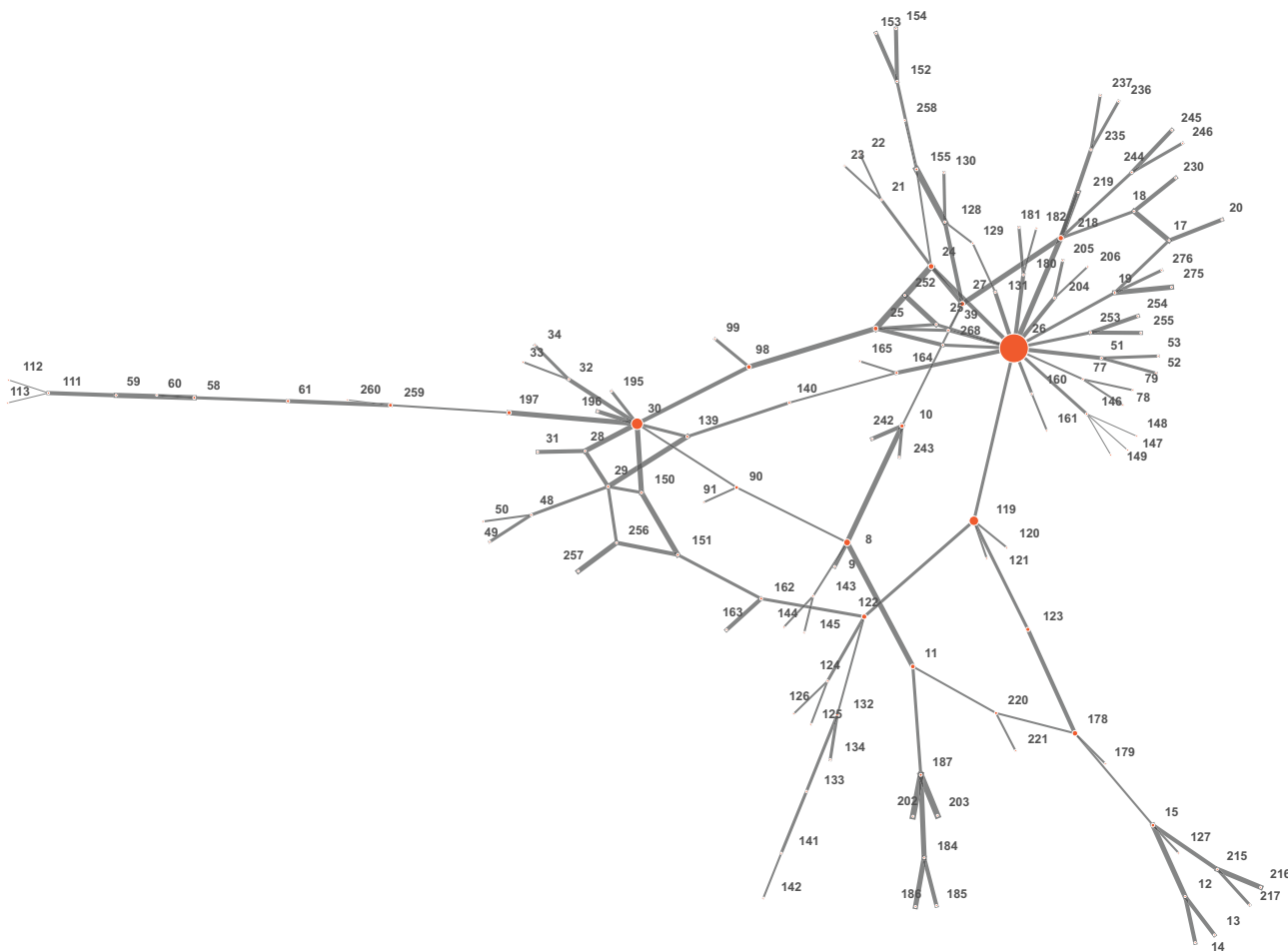
Найбільша зв'язна компонента (зважена): розмір вузлів пропорційний до значення центральності близькості



Як і у випадку із центральністю близькості, посередництво також зазнало впливу ваг зв'язків. На рисунку нижче наведена мережа із вузлами, розмір яких пропорційний до посередництва. Чорити дієвці виділяються на фоні мережі, це уже неодноразово згадані нами 26 (ЛМР), 30 (Форум видавців), 119 (ЦБС для дорослих

м. Львова, бібліотека-філія №31) і 8 (Львівська національна галерея мистецтв імені Б.Г. Возницького) – ті ж вузли, що були важливими для утримання зв’язності незваженої мережі. Цікаво зазначити, що вузол 30, хоч і володіє високим значенням посередництва, але центральність близькості у нього є доволі незначною. Це може свідчити, що біля нього формується тісний кластер “на околиці” мережі.

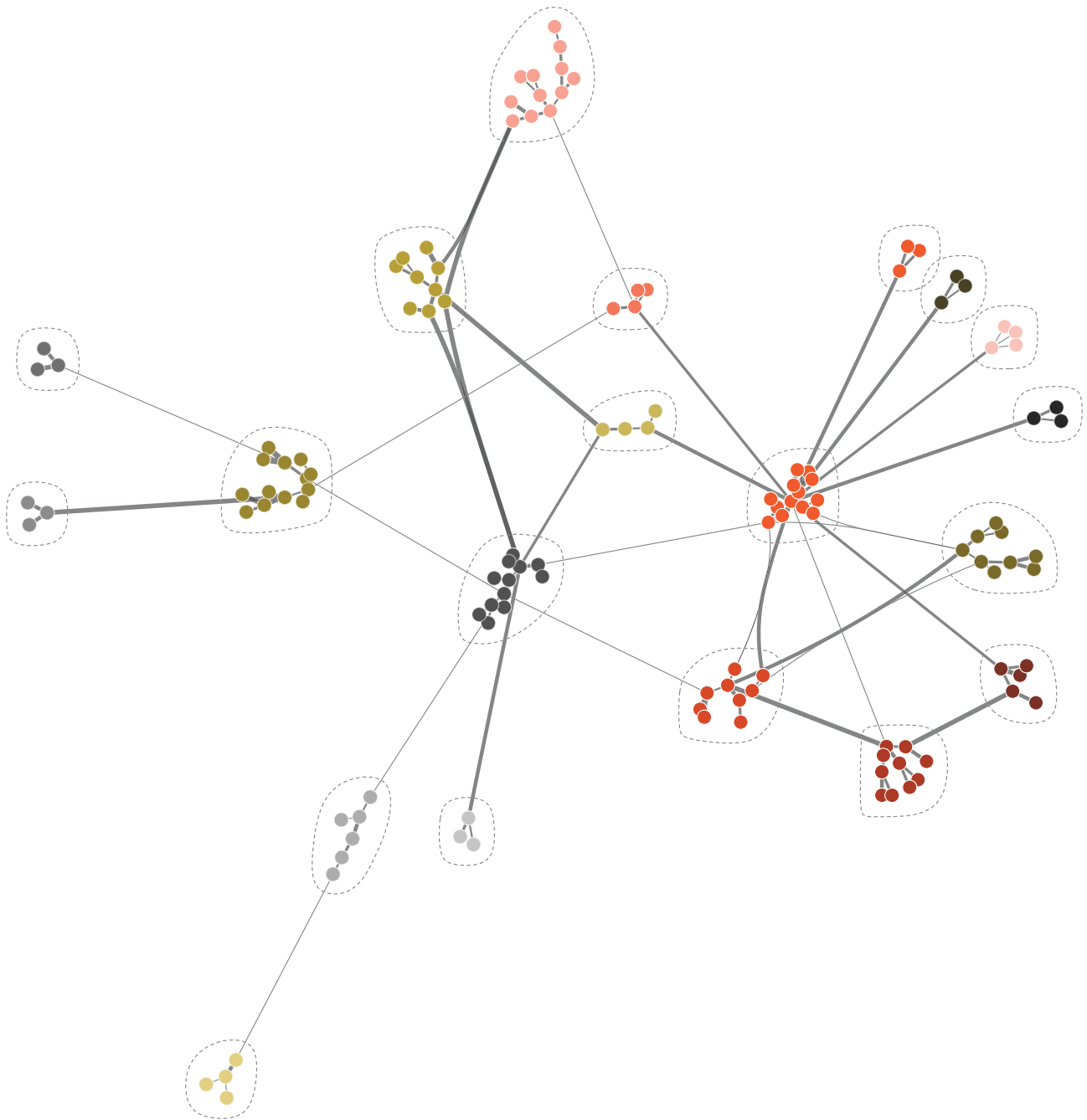
Найбільша зв’язна компонента (зважена): розмір вузлів пропорційний до значення посередництва



Для мережі з вагами алгоритм визначення спільнот буде надавати перевагу формуванню груп, які з’єднані сильнішими зв’язками. Тому результат поділу суттєво відрізняється від випадку незваженої мережі – перш за все кількісно. На рисунку нижче мережа співпраці закладів культури розділена на 20 спільнот (у випадку незваженої мережі спільнот було десять). Розміри цих спільнот становлять 13, 13, 12, 12, 10, 9, 9, 9, 6, 5, 4, 4, 4, 4, 3, 3, 3, 3, 3 і 3 вузли, що також є суттєво менше, ніж для незваженої мережі. Малі спільноти зазвичай формуються навколо однією

організації, що заповнила анкету і вказала вузол 26 (Львівську міську раду) одним із трьох партнерів. Але оскільки ЛМР суттєво вирізняється на фоні мережі і формує свою незалежну спільноту, то для малих спільнот залишається тільки три вузли (той, що заповнив анкету, і два його партнери).

Найбільша зв'язна компонента (зважена): спільноти всередині мережі



9. Асортативність і стійкість

“Асортативність” є ще одним показником, що ілюструє характеристики мережі і визначає рівень кореляції між ступенями сусідніх вузлів. Додатне значення асортативності означає, що в мережі схильні приєднуватися елементи зі схожим ступенем вузла, а від’ємне – що елементи з низьким ступенем частіше приєднуються до вузлів із високим ступенем. Для досліджуваної мережі значення асортативності становить $-0,025$. Це хоч і від’ємне значення, але дуже мале, тому важко говорити про наявність значимої кореляції між ступенями вузлів.

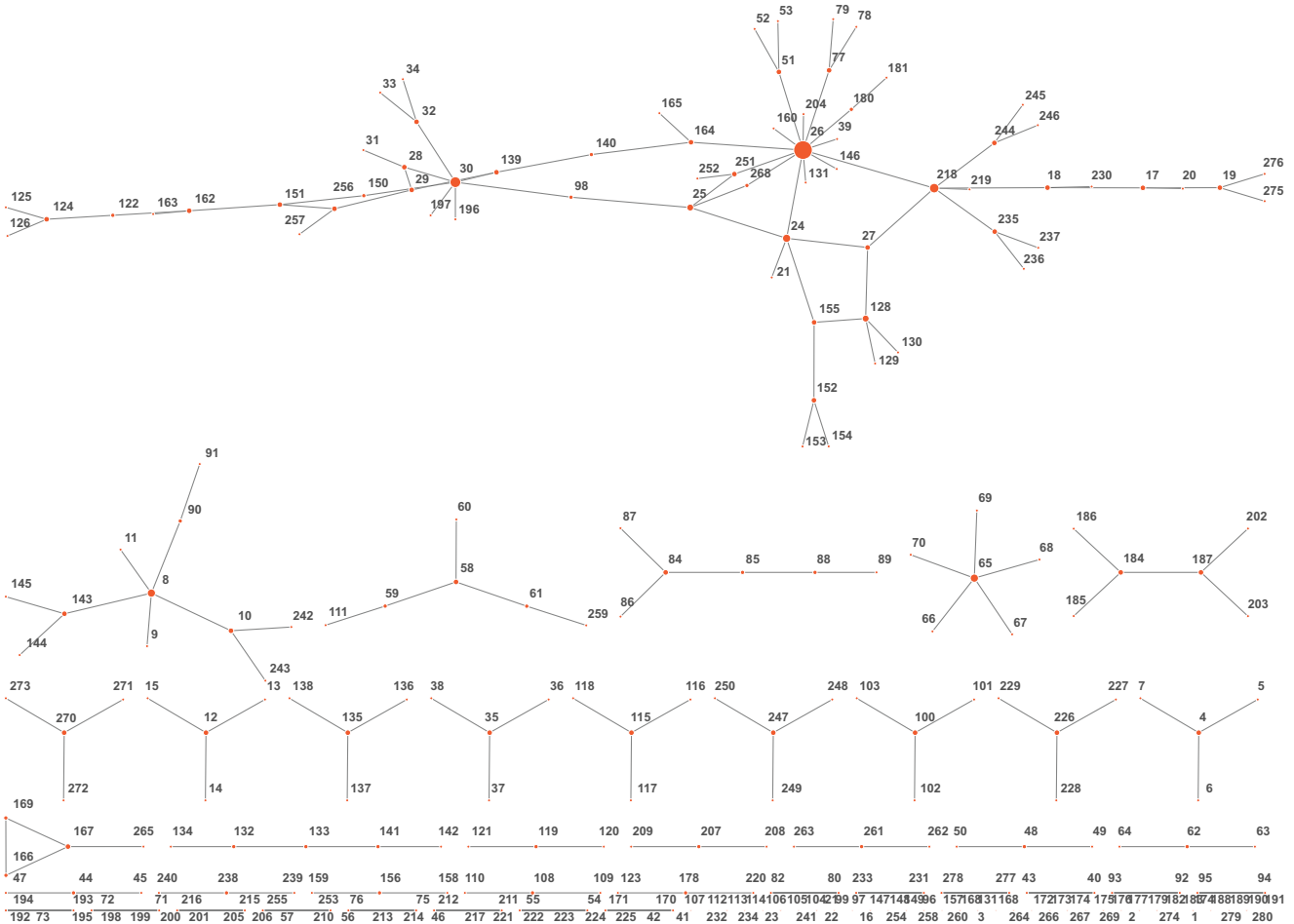
Часто в дослідженні структури мережі звертають увагу на її “стійкість” до випадкового чи напрямленого вилучення вузлів. У випадку випадкового вилучення вузлів шукають відношення середнього квадрату ступеня вузла до середнього ступеня вузла. Якщо це відношення більше за 2, то вважається, що мережа є стійкою до випадкового вилучення вузлів. Для досліджуваної мережі це співвідношення становить приблизно 3,75, що говорить про її стійкість. Цей результат зумовлений тим, що цілісність мережі забезпечують кілька центральних вузлів, а ймовірність випадково потрапити на них є дуже малою.

Окрім мережі, утвореної всіма п’ятьма типами зв’язків, можна дослідити співпрацю окремо по кожному із них. Але наперед зазначимо, що серед анкет були і такі, що вказували партнерські організації, але не деталізували тип їхньої взаємодії. Такі випадки давали вклад у мережу всіх зв’язків, але не враховано в аналізі мереж тільки одного типу партнерства. Також зауважимо, що через меншу кількість зв’язків розміри зв’язних компонент зменшаться.

10. Властивості мережі, утвореної тільки організаційною співпрацею

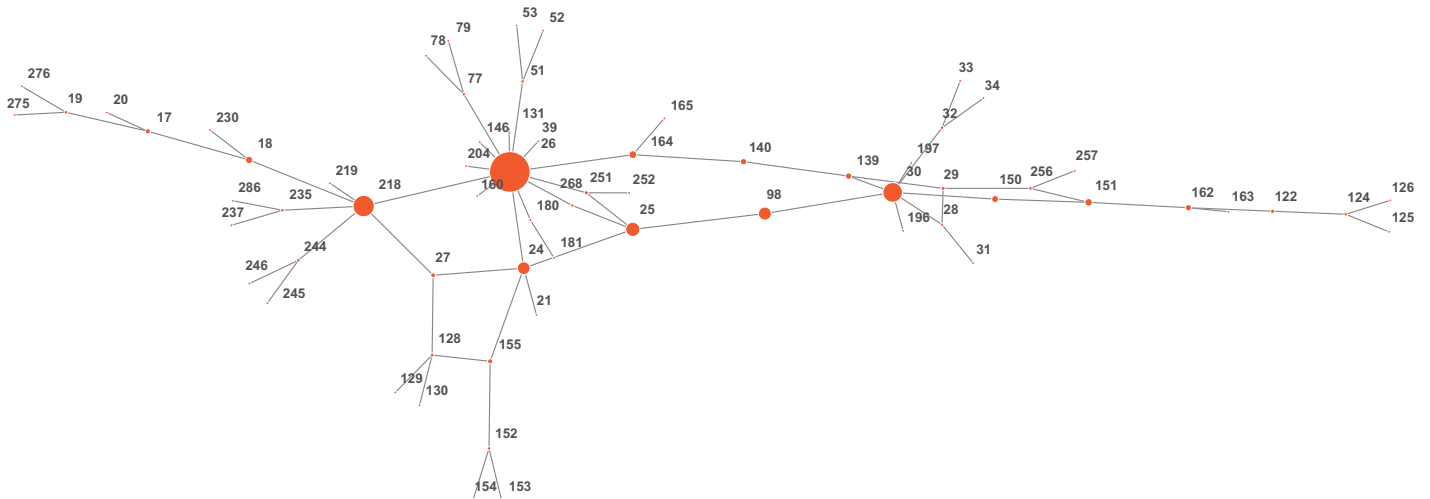
У цій мережі 280 дієвців, але кількість зв’язків між ними є меншою – 172. Розмір найбільшої зв’язної компоненти становить 67, а також відчутно меншою є кількість зв’язних компонент, до яких входять 4 дієвці. Найбільшим ступенем вузла володіють уже відомі нам дієвці 26 (ЛМР із 13 партнерами в організаційній співпраці), 30 (Форум видавців із 7 партнерами) і 218 (Центр міської історії Центрально-Східної Європи із 6 партнерами). Нижче наведено зображення цієї мережі, в якій розмір вузлів є пропорційним до кількості їхніх партнерів.

Мережа організаційної співпраці



Дещо інша ситуація спостерігається при розгляді центральності посередництва (рисунок нижче). Через сильний вплив ЛМР вузли в безпосередньому контакті з нею отримують високе значення. Так, найвищі значення цієї характеристики спостерігаються, окрім міської ради, у дієвців 24 (Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка) і 164 (ЦБС для дорослих м. Львова, бібліотека-філія №15).

Найбільша зв'язна компонента організаційної співпраці: центральність посередництва

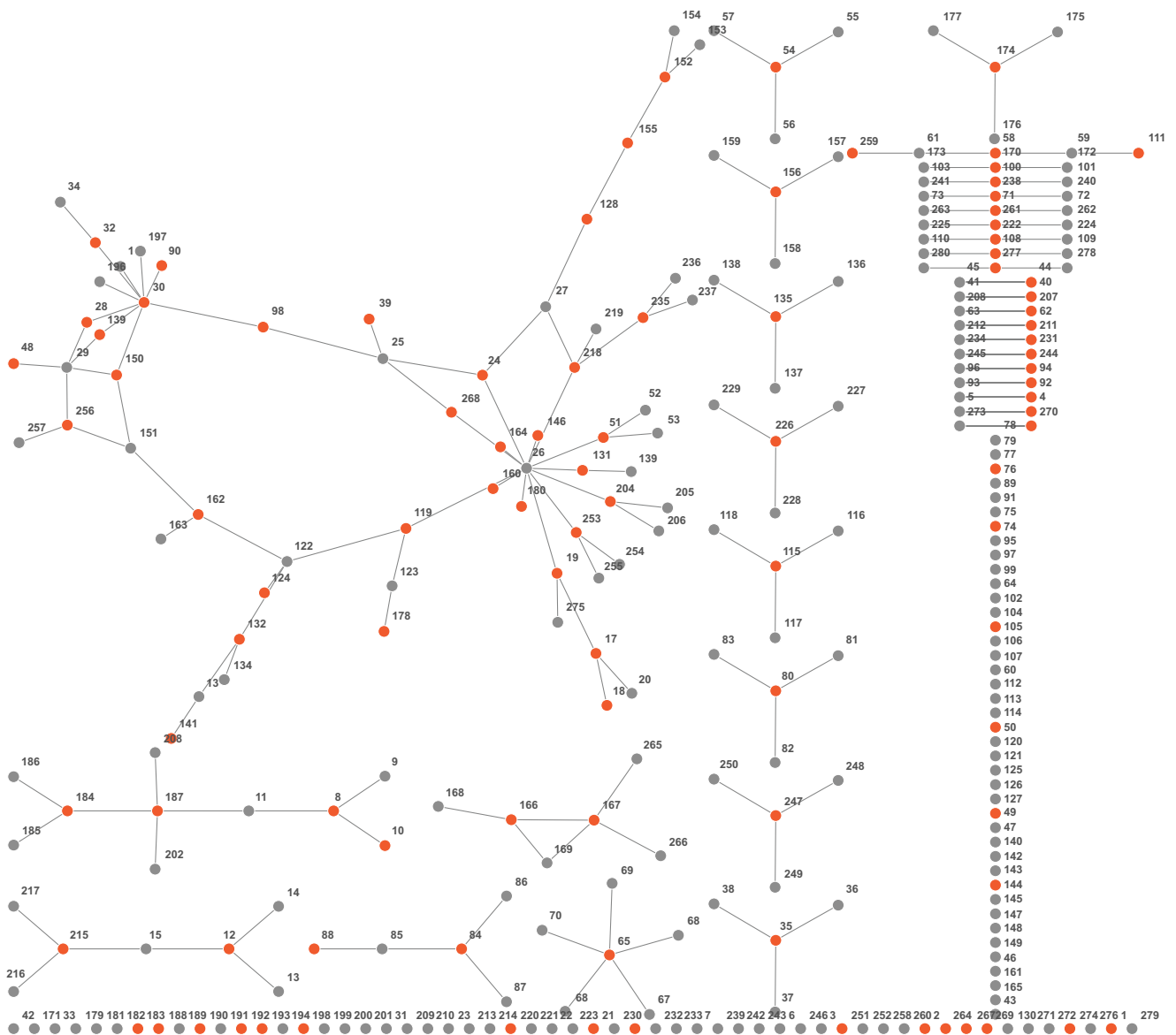


Як і для мережі усіх типів співпраць, властивості цілої структури сильно залежать від кількох основних вузлів. Це можна проілюструвати так: при вилученні з мережі трьох дієвців із найвищим ступенем, розмір найбільшої зв'язної компоненти зменшується до 17 елементів (порівняно з початковими 67), тобто в чотири рази.

11. Властивості мережі, утвореної тільки інформаційною співпрацею

У цій мережі присутні 156 зв'язків, тому і розмір найбільшої зв'язної компоненти є дещо меншим: 63 елементи. Високим значення ступеня вузла уже традиційно володіють дієвці 26 (ЛМР) і 30 (Форум видавців), а також 29 (Українська бібліотечна асоціація). Щодо останнього, то це може бути пояснено значною кількістю бібліотек у вибірці, відтак важливістю ролі їхнього професійного об'єднання.

Мережа інформаційної співпраці



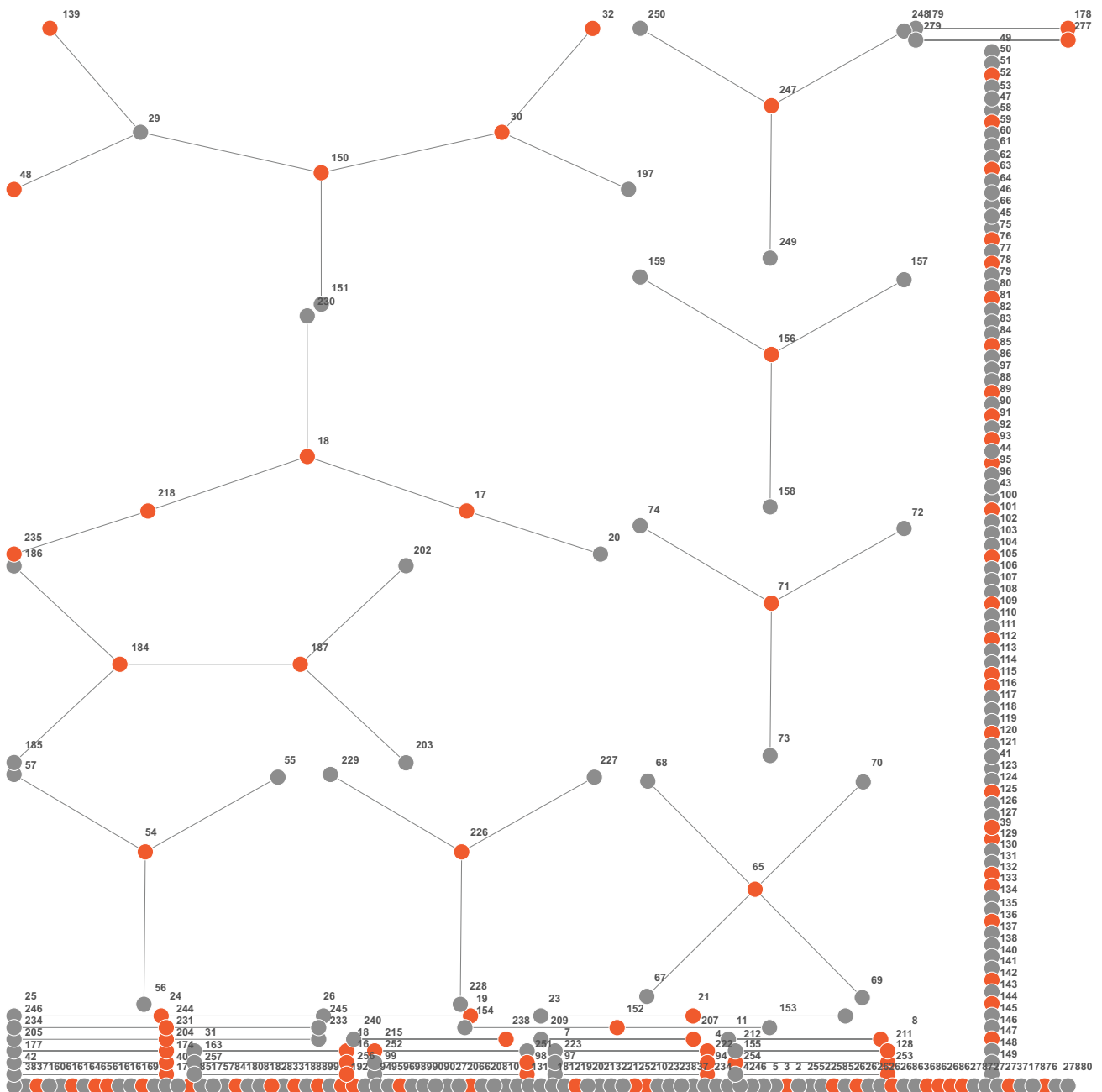
Для мережі інформаційної співпраці найвищими значеннями центральності близькості володіють вузли 26 (ЛМР), 24 (Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка) і 119 (ЦБС для дорослих м. Львова, бібліотека-філія №31).

Загалом, властивості мережі інформаційної співпраці дуже схожі до властивостей мережі організаційної співпраці. Це може відображати той факт, що коли дві організації взаємодіють, то вони активно комунікують між собою, а також поширюють інформацію про спільні проекти й події.

12. Властивості мережі, утвореної тільки обміном кадрами чи досвідом

Ця мережа є суттєво меншою за дві попередні – в ній присутні тільки 67 зв'язків, а найбільша зв'язна компонента складається лише з 8 дієвців. Для мережі такого малого розміру немає сенсу проводити обрахунки характеристик і називати важливих дієвців. Хоча зазначимо, що звичний нам вузол 26 (ЛМР) входить до зв'язної компоненти розміру 4, а вузол 30 (Форум видавців) – до найбільшої зв'язної компоненти.

Мережа обміну кадрами чи досвідом

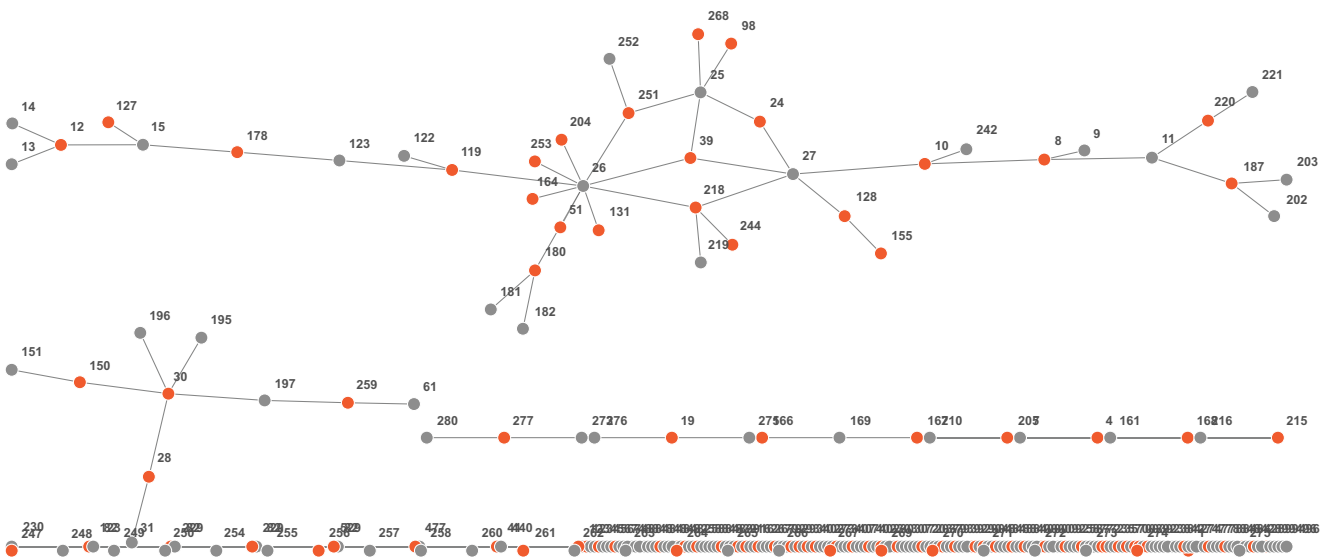


З іншого боку, така мала кількість зв'язків у мережі, що відображає обмін кадрами і досвідом, може свідчити про незначне поширення інформації в мережі (тобто новий досвід залишається тільки всередині тієї організації, що його набула).

13. Властивості мережі, утвореної тільки партнерством у фінансуванні проектів

Ця мережа має цікаву структуру. Хоча вона складається всього з 69 зв'язків, але в ній присутня велика зв'язна компонента з 41 дієвця, до якої входить вузол 26 (ЛМР). А друга за розміром зв'язна компонента зосереджена навколо дієвця 30 (Форум видавців). Беручи до уваги тип взаємодії, не дивно, що найвищим значенням ступеня вузла володіють дієвці 26 (ЛМР), 25 (ЛОДА) і 27 (УКФ), тобто організації, які безпосередньо можуть надавати фінансову підтримку організаціям та ініціативам у сфері культури.

Мережа партнерства у фінансуванні проектів

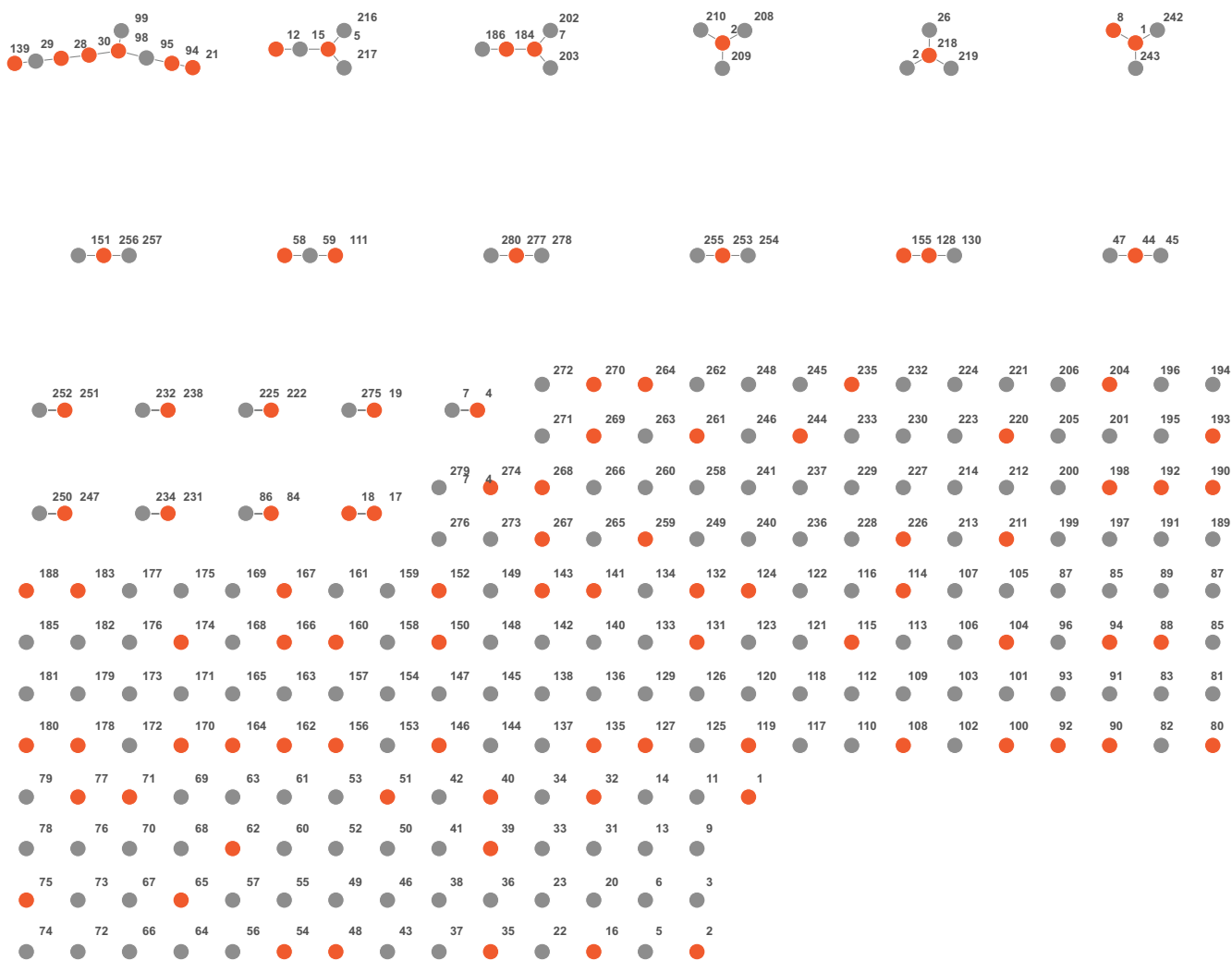


14. Властивості мережі, утвореної тільки спільним пошуком фінансування проекту

Ця мережа є найменшою з числа тих п'яти, які утворені на основі одного типу партнерства. Вона складається з 46 зв'язків, а більшість вузлів (а саме 213 зі 280) є ізольованими. Це свідчить про дуже низьку активність дієвців у сфері спільного пошуку фінансування проектів чи активностей. Найбільша зв'язна компонента складається тільки з 9 вузлів, і до неї, зокрема, входить вузол 30 (Форум видавців). Найвищий ступінь вузла – 3 – характерний для шести дієвців: 10 (Мистецька

рада “Діалог”), 98 (Львівська обласна бібліотека для юнацтва ім. Р. Іваничука), 187 (Всеукраїнський єврейський благодійний фонд “Хесед-Ар’є”), 207 (Фонд розвитку та підтримки культурно-мистецьких ініціатив “РУСТ”), 215 (Факультет культури і мистецтв ЛНУ імені Івана Франка), 218 (Центр міської історії Центрально-Східної Європи).

Мережа спільних пошуків фінансування проекту



Отже, на основі аналізу мережі зв'язків між дієвцями культури Львова можемо зробити декілька висновків. По-перше, ми спостерігаємо слабо зв'язану структуру з низьким коефіцієнтом кластерності і великими відстанями між вузлами. Ця поведінка може бути як результатом формування вибірки і способу формулювання запитання, так і показником існування сильних впливів на мережу “згори”, коли цілісність мережі забезпечується ЛМР (тут покажемо приклад з потоками інформації через чотири вузли, серед яких міській раді

належить ключове місце). По-друге, у мережі чітко можна виділити декілька центральних вузлів, які є надзвичайно важливими для її структури – Львівська міська рада, Форум видавців, Львівська національна галерея мистецтв імені Б.Г. Возницького, ЦБС для дорослих м. Львова, Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка, Львівська обласна державна адміністрація, Центр міської історії, Український культурний фонд. По-третє, якщо брати до уваги інтенсивність зв'язків, то спільноти стають дрібнішими, що може вказувати на низьку активність чи креативність дієвців у пошуку партнерів. Нарешті, через слабку зв'язність і сильну роль кількох інституцій мережа є стійкою до випадкового вилучення вузлів, але втрата цих основних дієвців сильно дробить мережу і залишає від неї тільки невеликі острівці співпраці. Така поведінка є характерною для мереж із сильною ієрархічною структурою.

Якщо ж аналізувати окремі типи співпраці, то властивості мережі інформаційної співпраці дуже схожі до властивостей мережі організаційної співпраці, а мала кількість зв'язків у мережі, що відображає обмін кадрами і досвідом, вказує на певну замкнутість середовища і проблеми з циркуляцією практик й ідей. Очікувано, що у сфері фінансування проектів дієвці вказують на співпрацю з різними грантодавцями, однак практики спільного пошуку коштів на реалізацію подій є радше винятком.

V. Фінансування

У руслі активних дискусій про зв'язок культури й економіки (особливо на прикладі інтересу до концепту “креативних індустрій”) тема фінансової активності інституцій та ініціатив є надзвичайно актуальною. Оскільки у нашій базі є найбільше муніципальних закладів (особливо бібліотек), найважливішим джерелом фінансування для тих, хто відреагували на анкету, є міський бюджет: його назвали дві третини опитаних. Наступними за частотою згадок є грантові кошти – до них звертаються 30,6% респондентів_ок. Серед важливих джерел ресурсів для діячів культури є благодійні внески, самоокупність і приватні кошти, які фігурують у відповідях приблизно кожного п'ятого із тих, хто заповнили форму. Це вказує на те, що маючи певну “базу”, яку забезпечує міський бюджет, інституції та ініціативи провадять пошук додаткових ресурсів для реалізації своїх подій чи забезпечення стабільної діяльності.

Джерела фінансування організації чи ініціативи

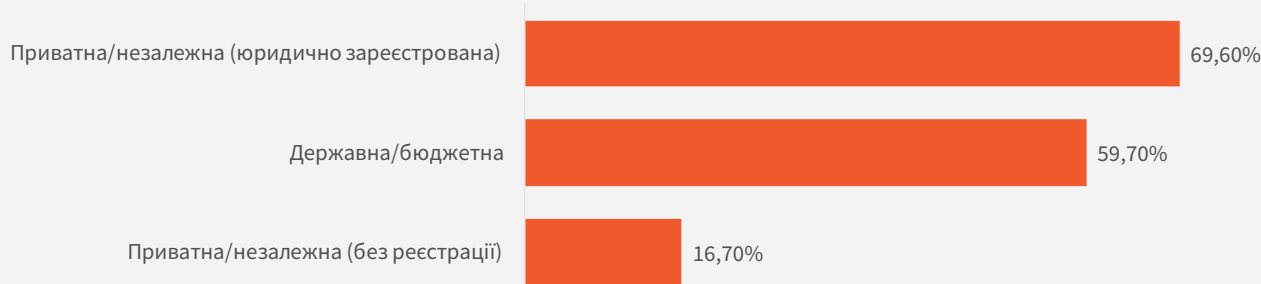


*сума більше 100%, адже можна було обрати будь-яку кількість варіантів

Як ми вже зазначали вище, більшість установ та ініціатив, які потрапили до бази, є державними/бюджетними. Для них питання пошуку фінансування для нових проектів, реалізацію яких не можуть покрити кошти міського/обласного/державного бюджету, є надзвичайно актуальним, а також демонструє, наскільки установи активні у процесі пошуку шляхів дофінансування того, що для них важливо. Отже, про наявність досвіду подання на грантову заявку протягом останніх трьох років (2016-2018) зазначили 59,2% опитаних представників_ць культурних установ/ ініціатив. Відповідно 40,8% опитаних не мали такого досвіду упродовж останніх трьох років. Такий розподіл – троє з п'яти опитаних – вказує на те, що грантові заявки поки ще не стали нормою, проте вже є досить поширеною практикою.

Залежно від форми власності установи/ініціативи, наявність досвіду подання на грантові заявки виглядає таким чином:

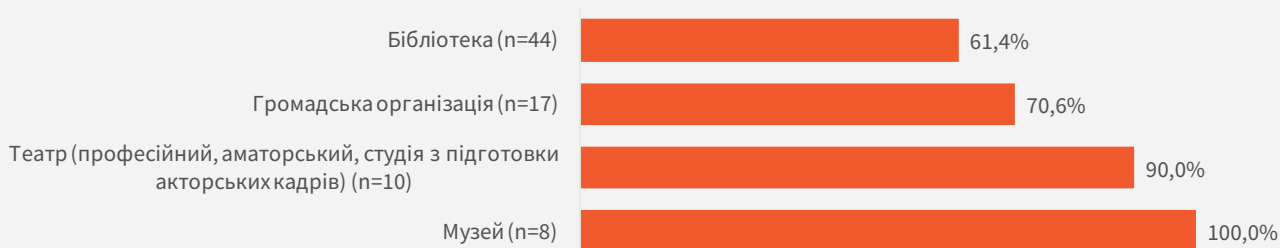
Подання на грантову заявку в інституцій різних форм власності



Знову ж таки, через переважання у базі державних/бюджетних структур ми не можемо говорити про те, що ці дані репрезентують усю генеральну сукупність культурних установ/ініціатив Львова, однак вони цілком здатні проілюструвати наявні тенденції. Отже, частіше грантової підтримки шукають приватні/незалежні (юридично зареєстровані) ініціативи (однак пам'ятаємо, що у базі їх менше) – понад дві третини опитаних представників_ць цих ініціатив зазначили про наявність у них досвіду подання на гранти протягом останніх трьох років. Серед державних/бюджетних установ цей відсоток є дещо нижчим, але теж доволі високим – 59,7%. Знаходять шляхи подачі на гранти і приватні/незалежні, однак не зареєстровані ініціативи, про що зазначили 16,7% опитаних представників_ць цих ініціатив – можемо припустити, що вони радше виступають партнерами, а не основними аплікантами, так як формальна реєстрація заявника часто є вимогою грантодавця.

Якщо говорити про те, які саме установи подаються на гранти, а які – ні (тут ще раз варто наголосити, що ми говоримо про певні тенденції, однак не можемо претендувати на репрезентативність), то, виходячи з отриманих даних, усі музеї (100%), які потрапили до нашої бази, подавалися на гранти протягом останніх трьох років; у випадку театрів (професійних, аматорських, студій з підготовки акторських кадрів) такий досвід був у дев'яти з десяти; щодо ГО, то на гранти подавалися семо з десяти; нарешті, троє з п'яти бібліотек також вказали на цю практику. Нагадуємо, однак, що ці дані не можна порівнювати між собою, оскільки кількість музеїв, театрів, бібліотек, громадських організацій у вибірці є різною.

Подання на грантову заявку в різних типів інституцій



У тих, хто подавалися на гранти, ми просили уточнити, до яких саме інституцій зверталися наші респондент_ки. Основними грантодавцями для львівських закладів культури є Львівська міська рада (включно з управлінням культури), Український культурний фонд, Британська Рада в Україні, Львівська обласна рада та посольства різних країн (США, Канада, Чехія, Нідерланди). Серед організацій,

до яких зверталися за донорською підтримкою, також були названі такі, як IREX, МФ “Відродження”, ГО “Інститут Суспільних Ініціатив”, BY-PL-UA, Creative Europe, National Endowment for Democracy, Peace Corps, RITA, Tandem Ukraine (MitOst e.V.), Ukrainian Jewish Encounter, USAIP, WJR, Інститут стратегії культури, Німецько-українська платформа “Київський Діалог”, Програма Транскордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна 2014-2020, Фінський Фонд Місцевого Співробітництва, фонд Гаральда Біндера, Фонд імені Гайнріха Бьолля в Києві, Фундація Білла і Мелінди Гейтс.

Наскільки успішними були ці заявки? Упродовж останніх трьох років кошти від українських донорських інституцій вигравали 69,0% учасників_ць дослідження, ще 25,9% – перемагали у конкурсах від міжнародних грантодавців, а 22,4% – на момент заповнення анкети все ще чекали на відповідь щодо свого подання, ще для 13,8% досвід подання не увінчався успіхом (сума більше 100%, так як можна було обрати декілька варіантів – один і той же дієвець може вигравати гранти як від українських, так і від міжнародних фондів).

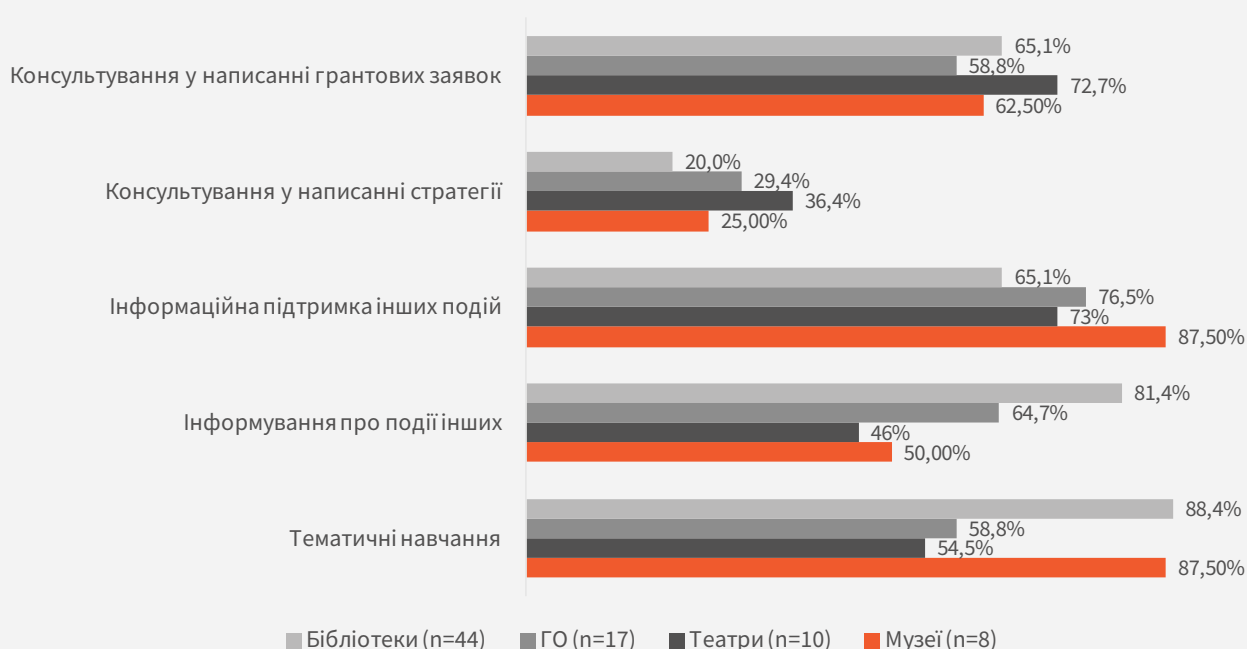
VI. Очікування від ІСК

Бачення майбутнього є важливою частиною планування роботи – воно допомагає у постановці довготривалих і короткотермінових цілей, а також надихає і дозволяє орієнтуватися на цілісну картину того, що організація творить у своєму повсякденні. Ми запитували у респондентів_ок, чи мають їхні організації чи ініціативи стратегію роботи. Три чверті ініціатив, які потрапили до бази, відповіли на це питання ствердно (а 4,2% – заперечно); 13,5% респондентів_ок вказали, що їхня стратегія знаходиться у процесі розробки; ще 7,3% зазначили, що планують працювати над цим документом, але поки що не починали цієї роботи. Принаймні декларативно дієвці у сфері культури мають напрацювання у сфері стратегування, тож ІСК може провадити обговорення уже наявних стратегій і надавати консультаційні послуги тим, хто поки над ними працює.

На завершення наша анкета містила питання про те, якого формату комунікації чи підтримки інституції культури очікують від ІСК. Воно було закритим: респондент_ки обирали зі запропонованого їм переліку, однак могли обрати будь-яку кількість варіантів (тому сума відсотків є більшою за 100). Наводимо розподіл по чотирьох групах, кількісно найбільш представлених у зібраній нами базі: бібліотеках, музеях, театрах і громадських організаціях. Щоправда, розміри цих груп відрізняються, тому ми не можемо їх порівнювати, однак можемо відслідковувати певні тенденції.

Опитані представники_ці музеїв найбільше очікують від ІСК тематичних навчань та інформаційної підтримки їхніх подій. Театри (професійні, аматорські, студії з підготовки акторських кадрів) однаковою мірою цікавить інформаційна підтримка їхніх подій та консультування у написанні грантових заявок. Бібліотеки у співпраці з ІСК хотіли б отримати в першу чергу тематичні навчання та інформування про події інших інституцій – єдині з усієї когорти дієвців культури, для кого інформування про події інших є важливішим, аніж інформування інших про їхні власні події. Ще одна чисельна група у вибірці – громадські організації – очікують, що ІСК стане майданчиком для обміну інформацією.

Потенційна співпраця з ІСК



Показово, що для усіх чотирьох груп дієвців культури консультування щодо підготовки власної стратегії відіграє менш важливу роль, аніж консультування щодо написання грантових заявок (як можемо пригадати, троє з п'яти респондентів уже мали досвід їхнього подання, однак для багатьох він не був успішним). Можемо припустити, що у цьому випадку йдеться про потребу отримати дуже практичні навички, які навряд чи асоціюються з візійною (а – відтак – в уяві дещо ефемерною) роллю Стратегію. До того ж, як стверджує більшість наших респондентів_ок, у їхніх організацій чи ініціатив уже є стратегія. Тож ІСК варто проводити активнішу промоцію того, що Стратегія роботи є важливим документом, що має не декларативну, а й дуже прикладну роль.



Висновки

Це дослідження – перша спроба системної каталогізації даних про інституції культури у місті, які представляють муніципальний, обласний та національний рівень, а також окремі громадські організації та ініціативи, що творять культурний ландшафт Львова. Ми зібрали інформацію про їхній профіль, що може стати основою для розробки відкритого інформаційного ресурсу – у формі бази даних, онлайн-мапи чи інтернет-каталогу.

Ми намагалися зрозуміти, скільки людей залучаються у творення культури міста – чи у складі команд інституцій чи ініціатив, чи як волонтер_ки. Ми виявили, на яку цільову аудиторію різні дієвці розраховують свою діяльність, якою є специфіка їхньої взаємодії з іншими організаціями, наскільки розбудованою є мережа взаємодії, що визначає фінансовий профіль і активність інституцій у напрямку залучення додаткових коштів на реалізацію їхніх проєктів. Нарешті, ми визначили, яким є запит на підтримку від ІСК від різних груп дієвців культури міста. Регулярне проведення цих замірів може стати основою для моніторингу реалізації Стратегії розвитку культури міста Львова до 2025 і, серед іншого, дозволить прослідкувати процеси децентралізації та особливості розвитку мережі взаємодії між організаціями й ініціативами у сфері культури.

Інформацію про культурний ландшафт Львова можна розвивати через розширення бази контактів, наприклад, методом “снігової кулі” чи шляхом застосування цільових інституційних розсилок (за прикладом цьогорічного опитування у мережі бібліотек), а також через доповнення онлайн-анкетування традиційним опитуванням “обличчям до обличчя”. Окрім цього, наступним кроком у цьому дослідженні є проведення глибинних інтерв’ю, які допоможуть контекстуалізувати отримані нами результати, краще зрозуміти особливості

різних типів дієвців і дослідити можливості реформування культурних політик, розвитку учасництва та формування співвідповідальності за якість культурного життя в місті.

Ми сподіваємося, що отримані нами результати, навіть враховуючи усі методологічні обмеження, допоможуть ІСК сформувати успішну комунікаційну стратегію і політики у сфері культури, налагодити діалог з різними групами дієвців і залучити їх до спільного творення стійкої та зв'язаної мережі співпраці.